

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Інститут Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

_____ Олег ШЕРЕМЕТ
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

«До захисту допущено»

В. о. завідувача кафедри

_____ Юлія ЛЕВЧЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

«__» _____ 2025 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА**

зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)

освітньо-професійної програми «Економіка підприємства та правове
забезпечення бізнесу»

на тему: «Економіко-правові аспекти забезпечення
ефективності бізнесу»

Виконала здобувачка 4 курсу групи ПЕ-4-2а

_____ Хачатрян Луїза Геворківна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник Левченко Юлія Григорівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Консультанти Мар'яна Задніпряна-Корінна
(ім'я та прізвище) (підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я як здобувачка Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавала і не одержувала недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувачка _____
(підпис)

Київ - 2025 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління

Кафедра Економіки і права

Освітній ступінь Бакалавр

Спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва)

Освітньо-професійна програма «Економіка та правове забезпечення бізнесу»

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Завідувач кафедри економіки і права
Юлія ЛЕВЧЕНКО
«01» листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Хачатрян Луїзи Геворківни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності бізнесу».

керівник роботи Левченко Юлія Григорівна, к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «01» листопада 2024 року

2. Строк подання здобувачем роботи 02.06. 2025 року,

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та звітність за 2022-2024 роки ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ

1. Теоретичні засади економіко-правового забезпечення ефективності бізнесу. 1.1.

сутність економіко-правового забезпечення бізнесу. 1.2. Фактори, які впливають на

забезпечення ефективності бізнесу. 1.3. Показники ефективності діяльності

підприємства. 1.4. Нормативно-правове регулювання забезпечення ефективності

діяльності в Україні. Розділ 2. Аналіз господарської діяльності та правових аспектів

функціонування ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ». 2.1. Загальна характеристика

підприємства. 2.2. Аналіз господарської діяльності підприємства. 2.3. Аналіз

фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства. 2.4. Оцінка

ефективності бізнесу. 2.5. Правове регулювання діяльності підприємства. Розділ 3.

Шляхи та напрями підвищення економіко-правового забезпечення ефективності

бізнесу ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ». 3.1. Напрями підвищення економічної

ефективності підприємства. 3.2. Економічне обґрунтування впровадження

енергозберігаючих технологій на підприємстві. 3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу

презентація

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.4.	Задніпряна-Корінна М.Ю.		
2.5.	Задніпряна-Корінна М.Ю.		

7. Дата видачі завдання 01 листопада 2024 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення та затвердження плану роботи керівником	01.03.2025 р.	виконано
2	Написання розділу 1	15.04.2025 р.	виконано
3	Робота над розділом 2	12.05.2025 р.	виконано
4	Підготовка розділу 3	25.05.2025 р.	виконано
5	Остаточне оформлення роботи. Формування висновків і пропозицій, проекту доповіді, презентації. Погодження з керівником кваліфікаційної роботи	01.06.2025 р	виконано
6	Попередній захист кваліфікаційної роботи	27.05.2025 р..	виконано
7	Проходження перевірки на антиплагіат	07.06.2025 р	виконано
8	Подання завершеної роботи на розгляд завідувачу кафедри	02.06.2025 р.	виконано
9	Отримання зовнішньої рецензії, оформлення необхідних документів для захисту	08.06.2025 р	виконано
10	Захист кваліфікаційної роботи	13.06.2025 р.	виконано

Здобувач

(підпис)

Хачатрян Л.Г.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Левченко Ю.Г.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Хачатрян Л.Г. Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності бізнесу. Київ. НУХТ 2025.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-прикладні аспекти забезпечення економічної ефективності функціонування підприємства в умовах ринкової конкуренції. Розглянуто сутність поняття економічної ефективності, систему показників її оцінювання, внутрішні й зовнішні фактори впливу, а також сучасні підходи до підвищення результативності діяльності суб'єктів господарювання.

Проаналізовано господарсько-фінансову діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», визначено основні тенденції змін ключових фінансових показників за 2022-2024 роки, зокрема показники рентабельності, прибутковості, продуктивності праці, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості. Проведено детальний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, обґрунтовано чинники, що стримують підвищення ефективності його функціонування.

Запропоновано стратегічний проєкт модернізації підприємства шляхом впровадження енергозберігаючих технологій, здійснено його економічне обґрунтування та розраховано очікувані зміни основних показників ефективності після реалізації заходу. Доведено позитивний вплив обраного напрямку на зростання прибутку, зниження собівартості, підвищення рентабельності та покращення внутрішнього середовища підприємства.

Кваліфікаційна робота викладена на 124 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: ефективність, підприємство, енергозбереження, економічні показники, модернізація, рентабельність, витрати, проєкт.

ABSTRACT

Khachatryan L.H. Economic and Legal Support for Improving Enterprise Efficiency. Kyiv. NUFT 2025.

This qualification thesis explores the theoretical and practical aspects of ensuring the economic efficiency of enterprise operations in a competitive market environment. The paper examines the concept of economic efficiency, its system of indicators, internal and external influencing factors, and modern approaches to improving the performance of business entities.

The study analyzes the economic and financial activities of LLC “UkrTechnoFoodz,” identifying the main trends in the change of key financial indicators during 2022-2024, including profitability, net income, labor productivity, liquidity, solvency, and financial stability. The internal and external environment of the enterprise is assessed, and key factors hindering efficiency growth are identified.

A strategic project for the modernization of the enterprise through the implementation of energy-saving technologies is proposed and economically justified. Forecast calculations demonstrate a positive impact on profit growth, cost reduction, improved profitability, and enhancement of the enterprise’s internal environment.

The qualification thesis consists of 124 pages of computer-typed text. It includes an introduction, three chapters, conclusions, a list of references, and appendices.

Keywords: efficiency, enterprise, energy saving, economic indicators, modernization, profitability, costs, project.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ	10
1.1. Сутність економіко-правового забезпечення бізнесу	10
1.2. Фактори, які впливають на забезпечення ефективності бізнесу	16
1.3. Показники ефективності діяльності підприємства	24
1.4. Нормативно-правове регулювання забезпечення ефективності в Україні	32
Висновки до розділу 1	39
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»	41
2.1. Загальна характеристика підприємства	41
2.2. Аналіз господарської діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».....	45
2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».....	59
2.4. Оцінка ефективності бізнесу.....	66
2.5. Правове регулювання діяльності підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»	78
Висновки до розділу 2.....	88
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»	90
3.1. Напрями забезпечення ефективності бізнесу	90
3.2. Економічне обґрунтування впровадження енергозберігаючих технологій на ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».....	98
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».....	103
Висновки до розділу 3.....	109
ВИСНОВКИ	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	114
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах забезпечення ефективності бізнесу є ключовим чинником сталого розвитку підприємств. Однією з найважливіших передумов цього процесу виступає гармонійне поєднання економічних підходів із надійним правовим забезпеченням. Бізнес-середовище України динамічно трансформується під впливом численних внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема змін у законодавстві, зростаючої конкуренції, цифровізації управлінських процесів і глобалізації ринку. В умовах таких змін особливої ваги набуває ефективне економіко-правове забезпечення, яке дозволяє суб'єктам господарювання, насамперед малим і середнім підприємствам, своєчасно реагувати на виклики, мінімізувати ризики, оптимізувати діяльність і забезпечувати конкурентоспроможність. Це потребує не лише гнучкої адаптації до правових норм, а й запровадження економічних стимулів, стратегічного планування та ефективного менеджменту. З огляду на зазначене, дослідження економіко-правових аспектів забезпечення ефективності бізнесу є вкрай актуальним і має практичне значення як для підприємств, так і для державної політики підтримки бізнесу.

Аналіз наукових джерел і ступінь розробки проблеми. Проблематика економіко-правового забезпечення бізнесу широко висвітлюється у працях таких вітчизняних вчених, як Андрійчук В.Г, Баглаєва Н.С, Волинчук Ю.В, Ярославський А.О. Водночас, більшість робіт орієнтовані на загальнотеоретичне обґрунтування або розгляд окремих аспектів функціонування бізнесу. Недостатньо вивченими залишаються прикладні механізми реалізації економіко-правового забезпечення у діяльності конкретних підприємств, що обумовлює потребу в подальших дослідженнях на цю тематику.

Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження, аналіз та вдосконалення економіко-правового забезпечення ефективності бізнесу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- охарактеризувати теоретичні аспекти економіко-правового забезпечення бізнесу;
- дослідити чинну нормативно-правову базу, що регулює забезпечення ефективності бізнесу;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»;
- визначити існуючі проблеми економіко-правового забезпечення ефективності бізнес-процесів на підприємстві;
- запропонувати напрями удосконалення економіко-правового забезпечення ефективності бізнесу;
- розробити практичні рекомендації щодо удосконалення економіко-правового забезпечення ефективності бізнесу.

Об'єктом дослідження є підприємство харчової промисловості ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань щодо економіко-правового забезпечення бізнесу на підприємстві.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі ми використали наступні методи дослідження: *метод теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу* було застосовано для уточнення та поглибленого розуміння сутності поняття «ефективність бізнесу»; *системний аналіз для деталізації об'єкта дослідження* ; *метод групування* використовувався для розробки і вдосконалення методичного підходу до оцінки ефективності бізнесу; *коефіцієнтний аналіз* для оцінювання ефективності діяльності підприємства, що базувався на обчисленні ключових показників за фінансовою звітністю підприємства; *факторний аналіз* дозволив оцінити вплив окремих факторів на результативні показники, *економіко-статистичні методи* були використані для прогнозування змін показників ефективності використання основних показників у динаміці; *методи моделювання і прогнозування* сприяли оцінці перспектив розвитку підприємства в умовах впровадження технологій ; *графічний метод* для

візуалізації отриманих результатів і наочного представлення матеріалів дослідження.

Теоретичною та методологічною базою дослідження Навчальні посібники, наукові праці вітчизняних і зарубіжних економістів та правознавців, присвячені проблематиці правового та економічного регулювання бізнесу, нормативні акти: кодекси, закони, постанови, накази, укази, фінансова звітність підприємства та електронний ресурс.

Практичне значення отриманих результатів дослідження можуть бути використані підприємством ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» для вдосконалення внутрішнього механізму правового та економічного забезпечення ефективності бізнесу, зниження ризиків, підвищення ефективності управлінських рішень. Крім того, рекомендації можуть стати у нагоді іншим суб'єктам господарювання аналогічного профілю.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Робота викладена на 113 сторінках комп'ютерного тексту і містить 33 таблицю, 7 рисунків, 28 формул. У додатках розміщена фінансова звітність об'єкта дослідження. Список використаної літератури включає 62 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ

1.1. Сутність економіко-правового забезпечення бізнесу

Поняття ефективності охоплює здатність підприємства досягати поставлених цілей із мінімальними витратами ресурсів, водночас забезпечуючи стабільні результати. Це включає не лише економічний вимір, а й соціальний, організаційний, екологічний тощо. У практиці вимірювання ефективності використовують як натуральні показники, так і вартісні, що дає змогу більш комплексно оцінити результати діяльності [1].

Бізнес - це справа, ділова активність, направлена на вирішення завдань, пов'язаних в кінцевому рахунку із здійсненням на ринку операцій обміну товарів і послуг між економічними суб'єктами ринку, з використанням форм та методів конкретної діяльності, які склалися в ринковій практиці. Бізнес робиться заради одержання доходу (прибутку) від результатів діяльності у найрізноманітніших сферах - виробництві і торгівлі товарами та послугами, банківській та страховій справах, при проведенні транспортних, орендних і багато інших операцій як видів діяльності.

Бізнес - поняття більш широке, ніж підприємницька діяльність, оскільки до бізнесу відноситься здійснення будь-яких одноразових комерційних угод в будь-якій сфері діяльності, які направлені на одержання доходу. Суб'єкт в бізнесі називається бізнесменом або комерсантом [11].

Підприємництво (підприємницька діяльність) - це основний вид самостійної господарської діяльності, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, яких називають підприємцями, від свого імені і на свій ризик на постійній основі. Ця діяльність направлена на досягнення наміченого результату (одержання прибутку або підприємницького доходу) шляхом найкращого використання капіталу і ресурсів економічно відокремленими

суб'єктами ринкового господарства. Вони несуть повну матеріальну відповідальність за результати своєї діяльності і підпорядковуються правовим нормам (законодавству) країни [11].

На нашу думку, "бізнес" часто розглядається як синонім "підприємницької діяльності". Обидва терміни означають самостійну, ініціативну та систематичну господарську діяльність, яка здійснюється на власний ризик і під власну майнову відповідальність для досягнення економічних та соціальних результатів, включаючи отримання прибутку.

У сучасних умовах трансформації національної економіки, поглиблення інтеграційних процесів та цифровізації бізнес-середовища особливої актуальності набуває питання ефективного економіко-правового забезпечення підприємницької діяльності. Бізнес, як основа економічного зростання, джерело інновацій і соціального розвитку, потребує стабільного, передбачуваного і сприятливого середовища для функціонування. Саме тому важливим завданням державної економічної політики є створення системи інструментів, які поєднують в собі економічні стимули та правові гарантії для підприємців. Відтак, економіко-правове забезпечення бізнесу є інтегрованим поняттям, що охоплює комплекс заходів, норм, механізмів і інституцій, які сприяють формуванню сталих умов для ведення підприємницької діяльності.

Досягнення високої економічної ефективності є стратегічною метою функціонування будь-якого підприємства. У теперішньому ринковому середовищі, де конкуренція дедалі зростає, саме здатність діяти ефективно стає запорукою успіху. Ефективність діяльності підприємства формується під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів, які можуть значно відрізнитися залежно від галузі, специфіки ринку та самого бізнесу[3].

Ключовими аспектами, що безпосередньо впливають на ефективність бізнесу, є раціональне управління ресурсами, оптимізація внутрішніх процесів, впровадження новітніх технологій, розвиток людського капіталу, стратегічне планування, гнучкість до змін, а також ефективна взаємодія з клієнтами та партнерами.

Раціональне використання ресурсів передбачає не лише економію, а й оптимальний розподіл і використання наявного потенціалу. Ефективні компанії прагнуть уникати дублювання функцій, усувати втрати часу й матеріалів, забезпечувати чітке планування і контроль за витратами. Водночас оптимізація операційних процесів - це постійний пошук способів спростити, прискорити або автоматизувати виконання рутинних завдань [62].

Автоматизація та цифровізація бізнесу стали невід'ємною частиною сучасної ефективності. Використання спеціалізованого програмного забезпечення, CRM-систем, хмарних сервісів, а також аналітичних інструментів дозволяє не лише підвищити точність управлінських рішень, але й скоротити час на обробку інформації, зменшити кількість помилок та підвищити гнучкість системи управління.

Велике значення має організаційна культура та якість внутрішньої комунікації. Прозорість, доступність інформації, злагоджена співпраця між відділами, наявність зворотного зв'язку - усе це створює передумови для формування продуктивного середовища. Активна участь персоналу, його залученість до прийняття рішень і можливість впливати на вдосконалення процесів підвищують мотивацію та відповідальність працівників.

Не менш важливим є стратегічне бачення. Бізнес, що має чітко окреслені цілі, розуміє свої сильні сторони й ризики, здатний ефективно планувати свою діяльність, розподіляти ресурси й уникати витрат на неефективні ініціативи. Успішні підприємства регулярно переглядають свої стратегії з урахуванням змін у зовнішньому середовищі, тенденцій ринку й нових можливостей. [46]

Окрему роль відіграє управління ризиками. Ідентифікація, аналіз і розробка заходів реагування на потенційні загрози - необхідна складова для збереження стабільності та адаптації до несподіваних змін. Підприємства, які мають продумані механізми пом'якшення ризиків, менше зазнають втрат і швидше повертаються до нормального функціонування після кризи [36].

Ще одним вагомим чинником є ефективне управління ланцюгом постачання. Надійні стосунки з постачальниками, контроль за запасами,

логістика і точна доставка - усе це безпосередньо впливає на рентабельність і рівень сервісу. Інтеграція всіх етапів постачання дозволяє зменшити витрати, скоротити час на виконання замовлень і покращити обслуговування клієнтів [38].

У сучасному світі все більше значення набувають принципи сталого розвитку. Екологічна відповідальність, енергоефективність, мінімізація відходів, впровадження циркулярної економіки - це не лише етичні практики, а й ефективні бізнес-рішення. Вони сприяють підвищенню репутації, зниженню витрат і відповідають вимогам свідомого споживача.

Аналітика даних і цифрові інструменти також є потужними засобами для підвищення ефективності. Збір, обробка й інтерпретація великого обсягу даних дають можливість швидко реагувати на зміни, виявляти вузькі місця, прогнозувати результати й приймати обґрунтовані рішення.

Крім того, культура інновацій є важливою передумовою ефективного розвитку. Компанії, які підтримують креативність, надають працівникам свободу експериментувати, пробувати нові підходи та впроваджувати покращення, швидше адаптуються до змін і формують конкурентні переваги.

Гнучкість, адаптивність, лідерство, ефективна структура управління, розвиток персоналу, турбота про працівників, корпоративне навчання - всі ці елементи формують комплексну систему, що дозволяє досягати високої продуктивності й ефективності [34].

Загалом, ефективність бізнесу - це не стільки сукупність окремих показників, скільки результат злагодженої роботи всіх елементів підприємства. Лише за умови комплексного підходу, орієнтованого на постійне вдосконалення, інноваційність, стійкість до змін і врахування людського фактору, можна досягти довгострокового успіху в конкурентному ринковому середовищі.

Поняття «ефект» в економічній літературі визначається як результат тих чи інших заходів, а «ефективність» як співвідношення ефекту до витрат, які були понесені для отримання ефекту. Якщо результати економічної діяльності

перевищують витрати, то можна говорити про позитивний ефект, у протилежному випадку - це негативний ефект. Отже, економічний зміст ефективності полягає у збільшенні результату (ефекту) з одиниці затрат сукупної праці [47].

Під економіко-правовим забезпеченням бізнесу зазвичай розуміють систему взаємопов'язаних економічних і правових важелів, яка охоплює як нормативне регулювання бізнесу, так і відповідну економічну політику держави. Це поняття базується на поєднанні таких складових як податкове та господарське законодавство, механізми фінансової підтримки підприємництва, інституційне середовище, а також система контролю та відповідальності. Іншими словами, економіко-правове забезпечення створює той базис, без якого неможливе ані започаткування бізнесу, ані його ефективна діяльність, ані успішна конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Важливо зазначити, що структура економіко-правового забезпечення є багатоаспектною. По-перше, вона включає правову складову, яка формує нормативну базу функціонування підприємництва. Йдеться насамперед про систему нормативно-правових актів, що регламентують господарську діяльність - Господарський кодекс, Цивільний кодекс, Податковий кодекс, закони про захист економічної конкуренції, про ліцензування, про працю тощо. Правове поле створює загальні «правила гри» для суб'єктів господарювання, встановлює права та обов'язки учасників економічних відносин, визначає межі дозволеного, а також передбачає механізми захисту порушених прав - через суди, арбітраж, медіацію тощо.

По-друге, надзвичайно важливою є економічна складова забезпечення, яка полягає у використанні економічних інструментів впливу держави на бізнес. До таких інструментів належать податкова політика (рівень ставок, система спрощеного оподаткування), митне регулювання, кредитно-фінансова підтримка (державні програми пільгового кредитування, гарантії, субсидії), грантова підтримка інноваційних проєктів, стимулювання експорту, державне замовлення, а також створення спеціальних економічних зон. У межах цієї

складової особливої ваги набуває політика розвитку малого і середнього підприємництва, зокрема у регіонах, де підприємництво є одним із основних джерел доходу для місцевих громад.

Крім правової та економічної, важливою є інституційна складова економіко-правового забезпечення. Йдеться про сукупність органів, структур та інституцій, які безпосередньо впливають на процес регулювання і підтримки бізнесу. З одного боку, це державні органи - Кабінет Міністрів, Міністерство економіки, Міністерство фінансів, Державна податкова служба, регулятори галузей, органи місцевого самоврядування. З іншого боку - бізнес-асоціації, торгово-промислові палати, інституції громадянського суспільства, які виконують функції комунікації між бізнесом і владою, сприяють саморегулюванню у сфері підприємництва. Саме ефективна взаємодія цих інституцій формує передумови для дієвої економічної політики щодо бізнесу.

Не менш важливою складовою є система контрольно-наглядових механізмів, яка забезпечує дотримання вимог законодавства у сфері підприємництва. Йдеться як про фіскальний контроль (податкові перевірки, аудит), так і про регулювання якості продукції, стандартів безпеки, санітарно-епідеміологічних норм, дотримання екологічного законодавства тощо. Надмірна зарегульованість або навпаки - слабкість контролю здатні негативно впливати на бізнес: перший випадок породжує корупцію і адміністративний тиск, другий - створює нерівні умови конкуренції, стимулює тінізацію економіки[4].

Значення економіко-правового забезпечення для розвитку бізнесу важко переоцінити. Воно виконує низку ключових функцій. Регулятивна функція полягає в упорядкуванні підприємницької діяльності через систему норм. Стабілізуюча – у забезпеченні передбачуваності економічних процесів. Стимулююча – у створенні мотивації для бізнесу розвиватися, інвестувати, експортувати. Захисна – у гарантуванні дотримання прав підприємців. Інтеграційна – у забезпеченні узгодженості внутрішньої політики з міжнародними стандартами та зобов'язаннями.

Таким чином, економіко-правове забезпечення бізнесу є не лише базовим елементом підприємницького середовища, але й одним із головних факторів конкурентоспроможності національної економіки загалом. Його ефективність визначає інвестиційний клімат, рівень тінізації економіки, динаміку розвитку підприємництва, здатність до адаптації у кризових умовах. У зв'язку з цим, реформування економіко-правового забезпечення бізнесу має ґрунтуватися на принципах прозорості, доступності, партнерства та цифровізації управлінських процесів. Лише за таких умов бізнес отримає необхідний простір для стабільного зростання, а суспільство - інструмент для реалізації соціально-економічного потенціалу.

1.2. Фактори, які впливають на забезпечення ефективності бізнесу

Для підприємств харчової промисловості ефективність діяльності є ключовим фактором забезпечення стабільного прибутку. Її рівень значною мірою визначається впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. У сучасній науковій літературі немає єдиного тлумачення поняття «зовнішнє середовище підприємства», проте більшість дослідників розглядають його як сукупність умов і факторів, з якими підприємство взаємодіє в ході здійснення господарської діяльності.

Ці зовнішні чинники можуть виступати як каталізаторами розвитку підприємства, відкриваючи нові можливості, так і джерелами ризиків, що створюють додаткові управлінські виклики. В умовах сучасної економіки України вплив зовнішнього середовища є особливо відчутним. Якщо в економіках розвинених країн зовнішнім чинникам належить близько третини впливу на ефективність діяльності підприємств, то в українських реаліях ця частка є більш вагомою.

Зовнішнє середовище характеризується такими властивостями, як складність, динамічність, взаємозалежність елементів і високий рівень

невизначеності. Це вимагає від підприємств постійної гнучкості, адаптивності та готовності до змін.

У наукових дослідженнях зовнішнє середовище підприємства поділяється на два рівні: макросередовище та мікросередовище.

Макросередовище охоплює ті зовнішні фактори, які не піддаються контролю з боку підприємства та чинять опосередкований вплив на його функціонування. До таких належать політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні та правові чинники (PESTEL-фактори). Вони формують загальну рамку, в межах якої підприємство змушене адаптувати свою діяльність.

Мікросередовище включає зовнішні сили, які також не контролюються підприємством, проте мають безпосередній вплив на його щоденну операційну діяльність. До цієї групи належать споживачі, постачальники, конкуренти, посередники, фінансові установи, засоби масової інформації тощо. Ці елементи формують конкретне оточення підприємства, безпосередньо впливаючи на його стратегії, обсяги продажів, вартість ресурсів і доступ до каналів реалізації продукції.

Існує логічний взаємозв'язок між двома рівнями зовнішнього середовища: зміни в макросередовищі через відповідні механізми реалізуються у вплив на мікросередовище, яке в свою чергу чинить безпосередній тиск на підприємство. Така логіка дійсно знайшла обґрунтування в роботах науковців С.Д. Дзюбика та О.С. Ривака [13], які аргументовано пояснюють цю взаємодію. У відповідному рисунку (рис. 1.1) детально представлено структуру макро- та мікросередовища із зазначенням механізмів їх впливу на операційну діяльність підприємств.

Рис. 1.1. Структура впливу макро- та мікросередовища на підприємство
Джерело [13].

Для забезпечення стійкого розвитку підприємства в умовах динамічного ринкового середовища особливу увагу слід приділяти аналізу зовнішніх чинників. На рис. 1.2. представлено класифікацію факторів зовнішнього середовища на дві ключові категорії: фактори прямого впливу та фактори непрямого впливу. Такий поділ обґрунтований ступенем та безпосередністю впливу окремих елементів зовнішнього середовища на діяльність підприємства.

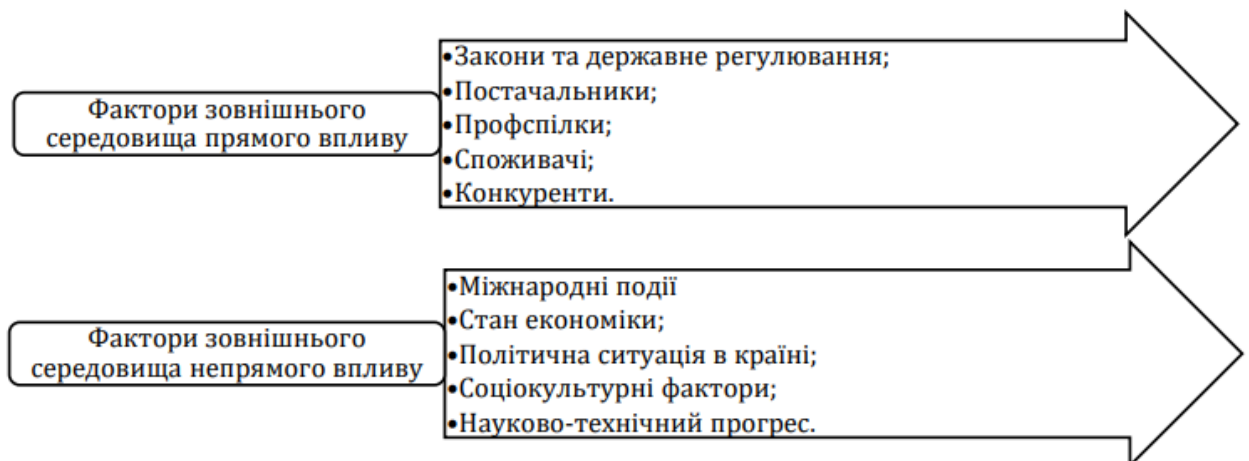

Рис. 1.2. Класифікація факторів зовнішнього середовища підприємства за характером впливу.

Джерело [41].

Фактори прямого впливу - це ті складові, які безпосередньо взаємодіють з підприємством, впливаючи на його поточні рішення, операційну діяльність і конкурентоспроможність. До них належать:

- закони та державне регулювання - нормативно-правова база, яка регулює господарську діяльність, питання оподаткування, стандарти, вимоги до якості, санітарні та екологічні норми. Їхнє дотримання є обов'язковим, і будь-які зміни в законодавстві можуть мати негайний ефект на бізнес-процеси;

- постачальники - формують вхідні потоки ресурсів, від яких залежать безперебійність виробництва, собівартість продукції та її якість. Надійність і гнучкість у роботі з постачальниками - критичні чинники ефективності;

- профспілки - представляють інтереси працівників, впливають на соціальний клімат, регулюють трудові відносини, можуть ініціювати зміни у політиці зайнятості, оплаті праці, охороні праці тощо;

- споживачі - визначають попит, формують очікування щодо якості, ціни, обслуговування. Їхня поведінка та потреби прямо впливають на обсяг реалізації, прибуток і стратегію розвитку підприємства;

- конкуренти - чинять тиск на ринок, формують умови гри, стимулюють до вдосконалення продукції, сервісу, ціноутворення. Аналіз їхньої діяльності є необхідною умовою підтримання конкурентної переваги.

Фактори непрямого впливу, у свою чергу, не взаємодіють із підприємством безпосередньо, проте формують загальний контекст його функціонування. Вони створюють середовище, в якому підприємство змушене адаптуватися. До них відносять:

- міжнародні події - глобальні кризи, політична нестабільність, збройні конфлікти, зміни у міжнародному законодавстві, які можуть впливати на логістику, постачання, валютний ринок тощо;

- стан економіки - рівень інфляції, безробіття, ВВП, процентні ставки, стабільність національної валюти. Економічне підґрунтя визначає купівельну спроможність споживачів, доступ до фінансування, інвестиційну привабливість;

- політична ситуація в країні - політична стабільність або нестабільність, діяльність уряду, зовнішньополітичні орієнтири, які прямо впливають на бізнес-клімат;

- соціокультурні фактори - рівень освіти населення, цінності, традиції, демографічна структура, стиль споживання. Вони визначають попит і потенційний розвиток ринку;

- науково-технічний прогрес - інновації, технологічні прориви, цифровізація. Вони можуть сприяти появі нових можливостей або загроз для бізнесу, що потребує швидкої адаптації до змін;

Саме такий поділ факторів є доцільним, оскільки дозволяє підприємствам формувати різні стратегії реагування: оперативні для факторів прямого впливу, та довгострокові - для факторів непрямого впливу. Глибоке розуміння цих категорій забезпечує можливість проактивного управління ризиками, гнучкої адаптації до змін середовища та збереження конкурентоспроможності.

Як вже зазначалося, значний вплив на ефективність основної діяльності підприємства мають і внутрішні фактори. Згідно з визначенням директора Центру управління й організаційних змін (США) Річарда Дафта, внутрішнє середовище - це сукупність організаційної структури, виробничих технологій, усієї матеріально-технічної бази, а також корпоративної культури, яка, за його твердженням, є найважливішим джерелом конкурентних переваг підприємства [48].

До внутрішнього середовища відносять внутрішні змінні, тобто всі ті елементи, які підприємство може змінювати й контролювати в межах своєї діяльності. До них належать: організаційна структура, виробничі технології, матеріальні ресурси, а також нематеріальні активи, зокрема корпоративна культура.

Американські економісти М. Мескон, Ф. Хедоурі та М. Альберт виокремлюють п'ять ключових складових внутрішнього середовища підприємства: цілі, структура, завдання, технології та персонал [13].

Цілі - це прогнозовані результати, досягнення яких прагне організація через узгоджені дії своїх співробітників.

Структура - це сукупність взаємозв'язків між управлінськими рівнями й робочими процесами, які забезпечують реалізацію цілей найбільш ефективним способом.

Завдання - конкретні види робіт, які мають бути виконані у певний спосіб і в установлені строки.

Персонал - головна рушійна сила підприємства. Його вплив залежить від індивідуальних характеристик, таких як професійні навички, досвід, мотивація, соціальна поведінка та лідерські якості.

Технології - методи, за допомогою яких вхідні ресурси (сировина, обладнання) трансформуються у кінцевий продукт або послугу.

Таким чином, внутрішнє середовище підприємства - це складова частина загального середовища, яка функціонує в межах самої організації. Воно є універсальним елементом, незалежно від організаційно-правової форми підприємства, і охоплює всі основні функціональні напрями діяльності: маркетинг, виробництво, фінанси, кадрову політику, наукові дослідження та розробки. Кожна з цих сфер має свої специфічні внутрішні фактори, що можуть як сприяти досягненню переваг, так і виступати джерелами потенційних проблем.

Кожна група чинників має свій специфічний вплив на ефективність функціонування підприємства та є основою для стратегічного управління.

1. Виробничі чинники. Ця категорія включає технічні та технологічні аспекти, що безпосередньо впливають на процес виробництва:

– рівень морального та фізичного зношення обладнання характеризує ступінь застарілості основних виробничих фондів. Високий рівень зношення обмежує технічні можливості підприємства, знижує якість продукції та підвищує витрати на обслуговування;

- виробнича потужність обладнання визначає максимальні можливості випуску продукції, що впливає на обсяги реалізації та здатність задовольняти попит;

- забезпеченість сировиною та матеріалами свідчить про здатність підприємства функціонувати без збоїв. Нестача ресурсів знижує темпи виробництва;

- резерви потужності дозволяють оперативно реагувати на зміни попиту або перебої в постачанні;

- продуктивність праці є ключовим показником ефективності використання трудових ресурсів;

- контроль якості - визначальний фактор для збереження репутації підприємства та утримання клієнтів.

2. Економічні чинники. Ці чинники визначають фінансову стійкість підприємства та його здатність реалізовувати стратегічні цілі:

- структура капіталу підприємства відображає рівень фінансової незалежності. Високий рівень позикового капіталу свідчить про фінансові ризики;

- обсяг дебіторської та кредиторської заборгованості впливає на грошові потоки та платоспроможність;

- ступінь залежності від позикових коштів прямо пов'язаний із фінансовою стабільністю;

- рівень прибутковості та рентабельності є головними показниками результативності діяльності підприємства, на основі яких формуються інвестиційні рішення.

3. Організаційно-структурні чинники. Ця група охоплює управлінські ресурси, структуру та функціональні зв'язки в межах підприємства:

- кваліфікація персоналу визначає ефективність виконання завдань, впровадження інновацій, здатність до навчання та адаптації;

- стратегія розвитку підприємства формує бачення майбутнього та визначає пріоритети в управлінні ресурсами;

- інтелектуальний потенціал вказує на наявність знань, досвіду та креативності в колективі;
- організаційна структура впливає на швидкість прийняття рішень, чіткість розподілу обов'язків і відповідальності;
- методи управління - це набір принципів, які визначають стиль керівництва, взаємодію між підрозділами та ступінь участі персоналу в управлінні.

4. Екологічні чинники. Ці чинники відображають рівень екологічної відповідальності та інтеграцію принципів сталого розвитку:

- екологічний збиток, який підприємство завдає навколишньому середовищу, може призводити до санкцій, втрати довіри споживачів і зниження вартості бренду;
- екологічні податки та нормативи стимулюють впровадження технологій, що мінімізують негативний вплив на довкілля.

5. Інноваційні чинники. Ці чинники свідчать про здатність підприємства до постійного оновлення та розвитку:

- наявність інновацій в управлінні, виробництві, персоналі свідчить про гнучкість організації, здатність до модернізації та виходу на нові ринки. Інноваційна активність дозволяє знижувати витрати, підвищувати продуктивність та забезпечувати конкурентні переваги.

Отже, система внутрішніх чинників підприємства є складною і взаємопов'язаною. Їх детальне вивчення дає змогу виявити вузькі місця, обґрунтувати напрями модернізації, сформувати ефективну стратегію розвитку та підвищити загальну конкурентоспроможність підприємства.

Під дією згаданих факторів у внутрішньому середовищі постійно відбуваються структурні трансформації, що проявляються в якісних і кількісних змінах техніко-економічних показників.

Зовнішнє та внутрішнє середовище функціонують у тісному взаємозв'язку. З одного боку, підприємство формує внутрішнє середовище, враховуючи вплив зовнішніх чинників. З іншого - саме завдяки ефективному

використанню внутрішніх ресурсів підприємство здатне адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Саме тому збалансоване управління обома середовищами є ключовим чинником забезпечення стабільного розвитку підприємства в умовах конкурентного ринку.

1.3. Показники ефективності діяльності підприємства

Ефективність функціонування підприємства зумовлюється впливом низки чинників. У межах теоретичних досліджень ефективності досі не сформовано єдиного універсального підходу до її оцінювання. Процес оцінки ефективності має бути комплексним і враховувати як поточні результати діяльності підприємства, так і їх динаміку у часі. На сьогодні сформовано низку сучасних концепцій оцінювання ефективності, кожна з яких має свої особливості застосування на рівні окремих суб'єктів господарювання. Разом з тим, для багатьох підприємств залишається актуальною проблема впровадження новітніх підходів до оцінки результативності їхньої діяльності.

Питанням побудови дієвої системи управління підприємством та вдосконалення механізмів оцінки його ефективності присвячено чимало наукових досліджень. Традиційно ефективність діяльності підприємства визначається за допомогою фінансово-економічних показників, таких як прибуток чи рентабельність. Проте, у сучасних умовах дедалі частіше пропонується використовувати нові концептуальні підходи до оцінювання, зокрема систему збалансованих показників, концепцію оцінки вартості бізнесу та аналіз грошових потоків. Попри це, впровадження таких підходів на практиці ускладнюється через брак належного інформаційного забезпечення, а також відсутність уніфікованої методології.

Отже, значна частина питань, пов'язаних з оцінкою ефективності функціонування підприємства, вимагає подальшого глибокого вивчення. Це стосується як врахування сучасних тенденцій розвитку, ролі окремих видів діяльності, так і розмежування стратегічних та тактичних цілей підприємства.

Однією з ключових проблем залишається відсутність узгодженого бачення щодо пріоритетів оцінювання та єдиного підходу до визначення ефективності господарської діяльності.

Один із ключових шляхів підвищення ефективності функціонування сучасних підприємств полягає в раціональному використанні їхнього потенціалу через впровадження якісних управлінських рішень, інноваційних підходів та ефективне управління інноваційними процесами. Особливого значення при цьому набуває розвиток інтелектуального капіталу, зокрема управління знаннями, дослідженнями, розробками та інноваціями. Водночас критерії оцінки ефективності інтелектуальних ресурсів суттєво відрізняються від традиційних стратегій оцінювання, що вимагає модернізації існуючих підходів до визначення ефективності діяльності підприємства.

Визначення ефективності є невіддільною складовою системи управління підприємством і забезпечує основу для оцінювання бізнес-процесів, конкурентоспроможності організації, а також формування мотиваційної поведінки працівників. Економічна ефективність у широкому розумінні розглядається як співвідношення досягнутих результатів до витрат, необхідних для їх досягнення, що дозволяє оцінити рівень раціонального використання ресурсів підприємства [51].

Оцінка ефективності діяльності підприємства охоплює не лише загальні фінансово-економічні результати, а й ефективність окремих напрямків використання ресурсів. Серед таких показників слід виділити:

- узагальнюючі показники, які відображають загальний рівень ефективності виробництва: рентабельність продукції, витрати на 1 гривню товарної продукції, показники прибутковості;
- показники ефективності використання праці, які демонструють, наскільки раціонально підприємство використовує свій кадровий потенціал: темпи зростання продуктивності праці, трудомісткість виробництва одиниці продукції тощо;

- показники ефективності використання основних фондів, що свідчать про доцільність інвестицій у матеріально-технічну базу: фондівіддача, рентабельність основних засобів;

- показники ефективності фінансових ресурсів, які характеризують динаміку обігових коштів: зокрема, оборотність обігових коштів, фінансова рентабельність, коефіцієнти ліквідності та платоспроможності.

На нашу думку, комплексне оцінювання ефективності діяльності підприємства повинно враховувати не лише класичні фінансові показники, але й показники, що відображають інноваційний, інтелектуальний та організаційний потенціал. Це забезпечує більш глибоке розуміння реального стану підприємства та дозволяє формувати обґрунтовану стратегію його подальшого розвитку.

Оцінка ефективності діяльності підприємства є ключовим елементом стратегічного управління, оскільки дозволяє визначити рівень досягнення поставлених цілей, обґрунтувати інвестиційні рішення та виявити резерви підвищення результативності. Узагальнюючим показником ефективності традиційно вважається рентабельність, яка відображає співвідношення прибутку до витрат, капіталу або інших економічних баз.

Розглянемо більш детально кожен показник та наведемо формули для їх розрахунків в більш узагальненому вигляді (табл. 1.1-1.6).

Таблиця 1.1

Показники ефективності використання основних засобів

Назва	Характеристика показників	Формула
Віддача основних засобів	Виражає ефективність використання засобів праці, тобто показує, скільки виробляється готової продукції на одиницю основних виробничих засобів	$V_{oz} = \frac{ВП}{\overline{OЗ}}$
Місткість основних засобів	Характеризує вартість основних виробничих засобів, яка припадає на одиницю вартості валової (товарної) продукції	$M_{oz} = \frac{\overline{OЗ}}{ВП}$

Назва	Характеристика показників	Формула
Рентабельність основних засобів	Характеризує рівень ефективності використання основних засобів	$P_{OЗ} = \frac{\Pi}{OЗ}$
Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Визначається відношенням фактичної продуктивності основного технологічного устаткування до його нормативної продуктивності	$K_{int} = \frac{ВП}{\Pi_{обл}}$
Коефіцієнт змінності обладнання	Показує, скільки змін працює обладнання	$K_3 = \frac{K_{ст.зм.}}{n}$

де ВП - обсяг реалізованої продукції (за гуртовими цінами) за рік; ОЗ - середньорічна вартість основних засобів; Π - прибутку, одержаний за певний період; $\Pi_{обл}$ - виробнича потужність обладнання у відповідних показниках; $K_{ст.зм}$ - кількість відпрацьованих верстато-змін; n - кількість одиниць обладнання.

Джерело розроблено автором на основі [12].

Таблиця 1.2

Показники ефективності використання оборотних коштів

Назва	Характеристика показників	Алгоритм розрахунку
1	2	3
Коефіцієнт оборотності	Показником ефективності використання оборотних коштів	$K_{об} = \frac{ВП}{OK}$
Коефіцієнт завантаження	Характеризує величину оборотних коштів на 1 грн. реалізованої продукції	$K_{зан} = \frac{OK}{ВП}$
Тривалість обороту	Тривалість в днях одного обороту	$T_{об} = \frac{Д}{K_{об}}$
Рентабельність оборотних коштів	Відношення прибутку (Π), одержаного за певний період, до середніх залишків оборотних фондів за той самий період (ОК)	$P_{\phi} = \frac{\Pi}{OK}$

де ОК - середні залишки оборотних коштів; Д - кількість днів у періоді;

$K_{об}$ - коефіцієнт оборотності.

Джерело розроблено автором на основі [60].

Показники ефективності використання праці (трудових ресурсів)

Назва	Характеристика показників	Алгоритм розрахунку
1	2	3
Продуктивність праці	Характеризує кількість продукції, виробленої в одиницю часу, або витрати часу на виробництво одиниці продукції	$ПП = \frac{ВП}{ЖП}$
Трудомісткість продукції	Характеризує затрати робочого часу на виробництві одиниці або всього обсягу виготовленої продукції	$ПП = \frac{ЖП}{ВП}$
Фондоозброєність	Вартість основних виробничих засобів, що припадає на одного працівника	$\Phi_o = \frac{\overline{OЗ}}{СЧП}$
Зарплатомісткість продукції	Визначає, скільки гривень заробітної плати припадає на 1 гривню виготовленої продукції	$Зм = \frac{\Phi_{on}}{ВП}$

де ЖП - витрати живої праці, що відображається кількістю відпрацьованих людино-годин; СЧП - середньооблікової чисельності працівників з певний період; Φ_{on} - фонд оплати праці.

Джерело розроблено автором на основі [56].

Таблиця 1.4

Показники ефективності використання капітальних вкладень

Назва	Характеристика показників	Алгоритм розрахунку
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	Визначає абсолютну ефективність інвестицій	$E_p = \frac{\Delta\Pi}{KB}$
Термін окупності капітальних вкладень	Період часу в роках, за який побудоване чи реконструйоване підприємство забезпечує накопичення прибутку в розмірах, що дорівнюють здійсненим капітальним вкладенням	$T_{ок} = \frac{KB}{\Delta\Pi}$

Назва	Характеристика показників	Алгоритм розрахунку
Зведені витрати	Дорівнює сумі поточних витрат на одиницю продукції за i -м варіантом (C_i) та добутку нормативного коефіцієнта ефективності (E_n) та питомих (на одиницю продукції) капітальних вкладень за i -м варіантом. Найкращим буде варіант з мінімальним значенням зведених витрат	$z_i = C_i + E_n K_i \rightarrow \rightarrow \min$

де $\Delta\Pi$ - щорічний приріст прибутку від здійснення капітальних вкладень; KB - сума капітальних вкладень.

Джерело розроблено автором на основі [43].

Таблиця 1.5

Узагальнюючі показники ефективності діяльності підприємства

Назва	Характеристика показників	Алгоритм розрахунку
Норма прибутковості	Характеризує величину чистого прибутку, що приходить на одиницю інвестиційних вкладень	$H_{np} = \frac{\Pi}{OЗ + OK}$
Рентабельність продукції	Характеризує ефективність витрат на виробництво продукції	$P_{prod} = \frac{\Pi}{C}$
Коефіцієнт ефективності застосовуваних ресурсів	Характеризує рівень поточних витрат на виробництво	$K_{ep} = \frac{ЧП}{Ч_{np} + (OЗ + OK)K_{env}}$

де $OЗ$ - середньорічна вартість основних засобів; OK - середні залишки оборотних коштів; C - собівартості продукції; $ЧП$ - чиста продукція в порівнянних цінах за рік; $Ч_{пр}$ - витрати ресурсів, що відображені чисельністю працівників.

Джерело розроблено автором на основі [58].

Основними показниками ефективності господарської діяльності є такі показники, як прибуток та відносний показник прибутку - рентабельність. Вони характеризують інтенсивність господарювання.

Водночас абсолютна сума прибутку не характеризує рівня ефективності господарської діяльності. Щоб зробити висновок про рівень ефективності господарювання, отриманий прибуток необхідно порівняти з понесеними

витратами або активами, які забезпечують підприємницьку діяльність, тобто визначити рентабельність.

Рентабельність має кілька модифікованих форм залежно від того, які саме прибуток і ресурси (витрати) використовують у розрахунках.

Передусім розрізняють рентабельність інвестованих ресурсів (капіталу), рентабельність продукції і рентабельність господарської діяльності. Рентабельність інвестованих ресурсів (капіталу) обчислюється в кількох модифікаціях: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність акціонерного капіталу.

Відобразимо дані показники в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6

Показники рентабельності підприємницької діяльності підприємства

Показник	Алгоритм розрахунку
1	2
Рентабельність активів ($P_{акт}$)	$P_{акт} = \frac{\Pi_з}{СА} \qquad P_{акт} = \frac{\Pi_ч}{СА}$ <p>де $\Pi_з$ - загальний прибуток підприємства за рік (весь прибуток, одержаний від усіх видів діяльності, до його оподаткування та розподілу); $\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.; $СА$ - середньорічна вартість активів, тис. грн.</p>
Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$)	$P_{вк} = \frac{\Pi_ч}{K_в} * 100\%$ <p>де $K_в$ - власний капітал підприємства.</p>
Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$)	$P_{ак} = \frac{\Pi_ч}{K_{ст}} * 100\%$ <p>де $K_{ст}$ - статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій).</p>

Показник	Алгоритм розрахунку
Рентабельність продукції	$P_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BC + BA + BЗ} * 100\% \quad P_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BB_3} * 100\%$ <p>$P_{np}^{заг}$ - загальна рентабельність продукції, %; Π_3 - загальний прибуток підприємства за рік, тис. грн.; BC - виробнича собівартість продукції, тис. грн.; BA - адміністративні витрати, тис. грн.; $BЗ$ - витрати на збут продукції, тис. грн.; BB_3 - витрати на виробництво та збут продукції, тис. грн.</p> $P_{np}^ч = \frac{\Pi_ч}{BC + BA + BЗ} * 100\% \quad P_{np}^ч = \frac{\Pi_ч}{BB_3} * 100\%$ <p>де $P_{np}^ч$ - чиста рентабельність продукції, %; $\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.</p>
Рентабельність конкретного виду продукції	$P_i = \frac{B_i - (BC_i + BA_i + BЗ_i)}{BC_i + BA_i + BЗ_i} * 100\%$ $P_i = \frac{\Pi_{\epsilon_i}}{P\Pi} * 100\%$ <p>де P_i - рентабельність конкретного виду продукції, %; B_i - виручка від реалізації і-го виду продукції, тис. грн.; BC_i - виробнича собівартість конкретного виду продукції, тис. грн.; BA_i - розподілені адміністративні витрати на певний вид продукції, тис. грн.; $BЗ_i$ - розподілені витрати на збут певного виду продукції, тис. грн.; Π_{ϵ_i} - валовий прибуток і-го виду продукції, тис. грн.</p>
Рентабельність продажу продукції або обороту	$P_{P\Pi}^{заг} = \frac{\Pi_3}{P\Pi} * 100\% \quad P_{P\Pi}^ч = \frac{\Pi_ч}{P\Pi} * 100\%$ <p>де $P_{P\Pi}^{заг}$ - загальна рентабельність від реалізації продукції, %; $P_{P\Pi}^ч$ - чиста рентабельність від реалізації продукції, %; Π_3 - загальний прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн.; $P\Pi$ - обсяг реалізованої продукції, тис. грн.; $\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн.</p>
Рентабельність операційної діяльності:	$P_{од} = \frac{\Pi_{од}}{OB} * 100\%$ <p>де $\Pi_{од}$ - прибуток від операційної діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати, тис. грн.</p>

Показник	Алгоритм розрахунку
Рентабельність звичайної діяльності	$P_{zd} = \frac{\Pi_{zd}}{OB} * 100\%$ <p>де Π_{zd} - прибуток від звичайної діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати, тис. грн.</p>
Рентабельність господарської діяльності:	<p>а) для загальної оцінки ефективності підприємницької діяльності: $P_{zd} = \frac{\Pi_{zd}}{OB} * 100\%$</p> <p>де Π_{zd} - прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати, тис. грн</p> <p>б) щодо оцінки ефективності підприємницької діяльності для власника: $P_{zd} = \frac{ЧП}{OB} * 100\%$</p> <p>де $ЧП$ - чистий прибуток від господарської діяльності, тис. грн.; OB - операційні витрати тис. грн.</p>

Джерело [37].

Зміна рівня того чи іншого показника рентабельності залежить від зміни економічних та організаційно-технічних факторів виробництва та реалізації продукції (робіт та послуг). Тому у процесі аналізу стану рентабельності підприємства необхідно визначити, які фактори більше впливали на підвищення чи зниження рівня рентабельності й розробити відповідні заходи підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

1.4. Нормативно-правове регулювання забезпечення ефективності діяльності в Україні

У сучасних умовах трансформації економіки України особливої актуальності набуває питання забезпечення ефективної діяльності підприємств як основи сталого економічного розвитку держави. Ефективність підприємства є не лише показником внутрішньої організації його роботи, а й результатом впливу зовнішнього середовища, передусім нормативно-правового. Формування сприятливого правового поля, що регламентує основи господарської діяльності, інвестиційного клімату, конкурентоспроможності та

інноваційного розвитку, є важливою умовою підвищення результативності підприємств усіх форм власності. Аналіз чинної законодавчої бази та визначення напрямів її вдосконалення в частині стимулювання ефективності підприємств є важливим завданням сучасної економічної політики.

Нормативно-правова база, яка регулює діяльність підприємств в Україні, охоплює широкий спектр законодавчих актів, що прямо або опосередковано впливають на їх ефективність. Основу правового регулювання становлять: Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс а також спеціальні закони, які визначають засади управління, оподаткування, інвестиційної діяльності, фінансової звітності та державного контролю.

Конституція України регулює загальні засади економічної діяльності в державі, закріплює принципи верховенства права, свободи підприємництва, рівності форм власності та гарантії захисту прав суб'єктів господарювання. Зокрема, стаття 42 гарантує кожному право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом, а держава зобов'язується створювати умови для вільного розвитку підприємництва та конкуренції [32].

Господарський кодекс України тривалий час відігравав роль основного акту, що встановлював принципи господарювання, права та обов'язки суб'єктів господарювання, визначав форми організації бізнесу, засади конкуренції, державного регулювання економіки та положення про економічну ефективність. Проте у 2023-2024 роках було ініційовано масштабну реформу господарського права, яка передбачає поступову ліквідацію ГКУ як окремого кодифікованого акту. Замість цього акценти зміщуються на Цивільний кодекс України, що регламентує правовідносини у сфері приватного права, включаючи підприємницьку діяльність. Крім того, багато норм ГКУ передбачається інкорпорувати до спеціальних законів, таких як: Закон «Про господарські товариства» , Закон «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань» Закон «Про розвиток та підтримку малого і

середнього підприємництва в Україні» тощо. Таким чином, регулювання ефективності підприємств буде спиратися не на єдиний кодекс, а на комплексну систему законодавчих актів, що покликані створити більш гнучке, сучасне та адаптоване до ринкових умов правове поле.

Особливу увагу слід приділити Закону України №4196-IX від 26 лютого 2025 року «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період» [28], який спрямований на гармонізацію національного законодавства із нормами Цивільного кодексу. Офіційне опублікування цього закону відбулося 27 лютого 2025 року. Зазначений нормативно-правовий акт передбачає суттєву трансформацію механізму регулювання юридичних осіб та їх діяльності в перехідний період. Закон набирає чинності на наступний день після публікації, а його імплементація відбудеться через шість місяців, за винятком: частини 2 статті 13, що набирає чинності через три роки і шість місяців, та пункту 4 статті 17, що вводиться в дію з моменту набрання чинності законом. Цей акт має на меті створити нові умови для організаційно-правових форм господарських одиниць та привести систему управління в Україні у відповідність до вимог Цивільного кодексу України (Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб Закон України № 4196-IX від 28.02.2025.

Закон України № 4196-IX встановлює чіткі рамки для підприємств та покращує взаємодію між бізнесом і державою. Зміни в Цивільному кодексі та в спеціальних законах сприятимуть підвищенню ефективності бізнес-процесів і розвитку підприємницької діяльності в Україні.

Важливим є й Цивільний кодекс України та низка спеціальних законів передбачають механізми захисту майнових прав, заборону незаконного втручання в господарську діяльність, можливість звернення до суду чи арбітражу. Також діє принцип передбачуваності правозастосування, що закріплено у рішенні Конституційного Суду України та враховується судами при розгляді господарських спорів.

Податковий кодекс України відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної діяльності підприємств, оскільки впливає на формування фінансових ресурсів, витратну частину та інвестиційну привабливість бізнесу. Зокрема, останні зміни в податковому законодавстві, пов'язані з гармонізацією з нормами ЄС (запровадження принципів BEPS, прозорості звітності, електронного адміністрування ПДВ), спрямовані на підвищення стабільності та передбачуваності податкової системи. Це дозволяє підприємствам більш впевнено планувати свою господарську діяльність, оптимізувати податкове навантаження і, як наслідок, підвищувати свою ефективність. Податкове законодавство передбачає спеціальні режими оподаткування (наприклад, для ІТ-сектору, аграріїв, резидентів «Дія.City»), інвестиційні податкові пільги, а також механізми електронного адміністрування (е-кабінет платника, електронне ПДВ). Це підвищує прогнозованість витрат і зменшує корупційні ризики.

Законодавча система України передбачає низку механізмів, спрямованих на забезпечення ефективної, прозорої та конкурентоспроможної підприємницької діяльності. Ці механізми реалізуються через норми спеціалізованих законів, що створюють умови для стабільного функціонування бізнесу, стимулювання інвестицій, інновацій та захисту прав підприємців.

Одним із ключових механізмів є спрощення процедур ведення бізнесу. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [27] визначає вимоги до регуляторних актів, зокрема щодо їхньої ефективності та мінімального втручання в діяльність суб'єктів господарювання. Регуляторні органи зобов'язані проводити аналіз впливу на підприємницьке середовище перед ухваленням будь-яких нових норм.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»[25] та Закону «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»[26], держава забезпечує прозорість та передбачуваність в

отриманні дозволів, ліцензій та інших документів дозвільного характеру. Ці закони запровадили принцип єдиного вікна, електронного документообігу та обмеження підстав для відмови у видачі дозволів, що сприяє зменшенню адміністративного тиску.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»[19] зобов'язує підприємства вести прозору і достовірну фінансову звітність, яка є базою для оцінки ефективності, аналізу рентабельності та прийняття управлінських рішень. Встановлює обов'язок підприємств вести фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів (МСФЗ). Це дозволяє об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства, сприяє залученню інвесторів та кредиторів, а також підвищує рівень корпоративної відповідальності.

Закон України «Про інвестиційну діяльність»[20] стимулює залучення інвестицій у розвиток підприємств, що є ключовим чинником модернізації виробництва та зростання ефективності.

Далі Закон України «Про державну підтримку інноваційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [22] визначає інструменти стимулювання інновацій, які можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств і, як наслідок, їх ефективності. Містять норми про податкові пільги, митні звільнення, фінансову допомогу з держбюджету тощо. Це створює стимули для запуску нових проектів, модернізації виробництва, підвищення продуктивності праці.

Окрему роль відіграє Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»[24], який створює правові механізми для підвищення ефективності малих підприємств шляхом спрощення регуляторних процедур, доступу до фінансів і ринків. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» [23] створює можливості для добровільного врегулювання заборгованості підприємств перед кредиторами без банкрутства. Це дозволяє підприємствам, які тимчасово втратили

платоспроможність, уникнути ліквідації, зберегти робочі місця та відновити операційну діяльність.

Крім законів, важливими є підзаконні акти, зокрема накази міністерств та постанови Кабінету Міністрів України, які регламентують правила ліцензування, трудових відносин, державної статистики, екологічних стандартів, тощо.

Через створення сучасної інфраструктури цифрових сервісів, таких як система електронних публічних закупівель ProZorro, електронна система звітності, а також завдяки низці спеціальних законів про фінансову реструктуризацію та державну підтримку мікро-, малого і середнього бізнесу, підприємства в Україні отримують значно ширші інституційні та правові можливості для розвитку і підвищення своєї ефективності. У сукупності ці інструменти не тільки знижують бар'єри для входу на ринок, але й створюють умови для стабільного зростання, масштабування бізнесу та підвищення його ефективності в умовах ринкової конкуренції та євроінтеграційного курсу України [52].

Загалом, законодавство України формує базові умови для ефективної діяльності підприємств, однак воно потребує подальшого вдосконалення з урахуванням викликів цифровізації, екологічної трансформації та євроінтеграційного курсу країни.

Попри наявність базової нормативно-правової основи для забезпечення ефективної діяльності підприємств, в українському законодавстві залишаються низка проблем, які стримують розвиток бізнесу та його продуктивність. Часті зміни в податковому законодавстві, регуляторних вимогах і фінансовій звітності створюють невизначеність для підприємств, ускладнюючи довгострокове планування та інвестиційну діяльність. Незважаючи на ініціативи з дерегуляції, багато процедур залишаються складними та затратними - зокрема в галузі ліцензування, звітності та екологічного контролю. Існуючі законодавчі механізми не повною мірою забезпечують підприємствам доступ до ефективних фінансових інструментів,

особливо для малого та середнього бізнесу. Низький рівень цифровізації державних сервісів та обміну інформацією з підприємствами знижує швидкість і прозорість взаємодії з органами влади. Законодавство не містить єдиної методики оцінки ефективності діяльності підприємств, що ускладнює проведення державного моніторингу, бенчмаркінгу та підтримки на основі результатів.

Отже, забезпечення ефективності діяльності підприємств в Україні є одним із ключових чинників стабільного економічного зростання та конкурентоспроможності національної економіки. Проведений аналіз показав, що нормативно-правове регулювання в цій сфері має досить розгалужену структуру й охоплює різноманітні аспекти господарської діяльності - від фінансової звітності та оподаткування до інвестиційної та інноваційної політики.

Водночас існують суттєві проблеми, пов'язані з нестабільністю правового поля, надмірним регуляторним тиском, фрагментарністю законодавчих актів та недостатньою цифровізацією. Вирішення цих проблем потребує системного підходу, спрямованого на дерегуляцію, цифрову трансформацію державного управління, підвищення прозорості та створення стабільного інституційного середовища для бізнесу.

ТОВ "УКРТЕХНОФУДЗ", працюючи у сфері виробництва харчового обладнання, має активно користуватися можливостями державного регулювання для зміцнення своїх позицій на ринку. Особливо важливо впроваджувати міжнародні стандарти якості, підвищувати інноваційну активність, розвивати експортний потенціал у відповідності до законодавства про зовнішньоекономічну діяльність.

Таким чином, удосконалення нормативно-правової бази має базуватись на принципах прогнозованості, прозорості, ефективності й орієнтації на довгострокову підтримку підприємництва. Лише за умови комплексного правового супроводу держава зможе створити сприятливе середовище для зростання ефективності українських підприємств.

Висновки до розділу 1

У процесі дослідження теоретичних засад економіко-правового забезпечення ефективності бізнесу було встановлено, що ефективність є комплексною економічною категорією, яка характеризує здатність підприємства досягати бажаних результатів за умов раціонального використання ресурсів. У сучасних умовах динамічного ринкового середовища, цифровізації та глобалізації економічних процесів ефективність виступає не лише ціллю, а й важливою умовою конкурентоспроможності підприємства.

З'ясовано, що поняття «бізнес» у законодавчій практиці України найчастіше трактується як синонім «підприємницької діяльності», хоча з теоретичного погляду воно охоплює ширше коло економічної активності, включаючи разові угоди й проєктну діяльність. У будь-якому випадку, досягнення високої ефективності вимагає системного поєднання економічних і правових інструментів.

Окреслено ключові зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на ефективність діяльності підприємств. Зовнішнє середовище, що охоплює політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні й правові чинники, суттєво впливає на діяльність суб'єктів господарювання. Водночас, внутрішні фактори - виробничі, фінансові, організаційні, кадрові, інноваційні - визначають рівень адаптивності підприємства до змін.

Узагальнення підходів до оцінювання ефективності діяльності підприємств засвідчило важливість застосування системи показників, серед яких особливу роль відіграють: прибутковість, рентабельність, продуктивність праці, ефективність використання капіталу та ресурсів. Разом з тим, сучасні тенденції вимагають врахування не лише фінансових, а й інтелектуальних, інноваційних, соціальних і організаційних критеріїв.

Нормативно-правова база забезпечення ефективності підприємницької діяльності в Україні охоплює широкий спектр правових актів: Господарський, Цивільний, Податковий кодекси, закони про захист конкуренції, працю,

інноваційну діяльність тощо. Ефективність функціонування підприємств значною мірою залежить від стабільності, прозорості та передбачуваності цієї правової системи.

Таким чином, економіко-правове забезпечення ефективності бізнесу - це інтегрований підхід, що поєднує правові норми, економічні стимули та інституційні механізми впливу. Його реалізація дозволяє створити сприятливе середовище для сталого розвитку підприємств, підвищити їхню результативність, забезпечити конкурентні переваги та стійкість до кризових явищ.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

2.1. Загальна характеристика підприємства

Повна назва підприємства: Товариство з обмеженою відповідальністю "УКРТЕХНОФУДЗ" [9].

Підприємство зареєстроване як товариство з обмеженою відповідальністю відповідно до вимог Господарського кодексу України та Закону України "Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю". Засновником і директором компанії є Хачатрян Гукас Саркисович, який володіє 100% статутного капіталу

Юридична адреса: Україна, 03191, м. Київ, вул. Луценка Дмитра, 10.

ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за роки свого існування виросла з невеликої компанії до одного з провідних українських виробників обладнання для харчової промисловості. Її історія почалася в 1994 році, коли було засновано підприємство з метою створення сучасних технологічних рішень для харчової галузі. Компанія почала з розробки обладнання для хлібопекарської промисловості, поступово розширюючи асортимент своїх продуктів.

Основним напрямом діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» є виробництво автоматизованих ліній для виготовлення різних видів харчових продуктів, таких як макаронні вироби, хліб, кондитерські вироби та снеки. Серед найбільш популярних рішень - лінії для виготовлення національних хлібних виробів, таких як вірменський лаваш, грузинський хліб і мексиканська тартілья. Код ЄДРПОУ: 35380525

За понад 20 років діяльності компанія здобула численні міжнародні нагороди за технологічні досягнення, інноваційність та якість продукції. Її обладнання активно використовують у багатьох країнах світу, забезпечуючи високу продуктивність і ефективність виробничих процесів.

Компанія також відома своєю гнучкістю у виготовленні обладнання за індивідуальними замовленнями, створюючи рішення, які відповідають конкретним потребам замовників. Продовжуючи інвестувати в дослідження та розробки, «УКРТЕХНОФУДЗ» зберігає лідерські позиції на ринку обладнання для харчової промисловості.

Розглянемо організаційну структуру ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» на рис.1.1.

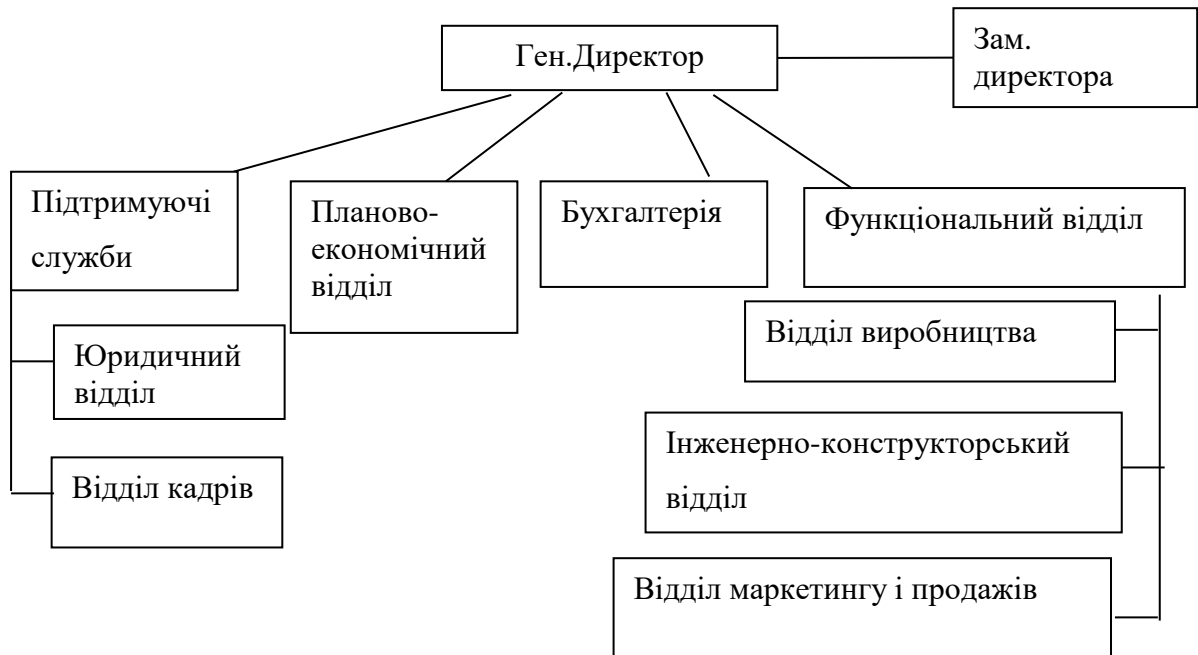

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».

Джерело розроблено автором на основі даних підприємства[9].

Організаційна структура управління ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» побудована за принципами ієрархічної системи, що дозволяє ефективно керувати різними підрозділами компанії. Вона включає кілька основних рівнів управління, кожен з яких має чітко визначені функції:

1. Вищий рівень управління (керівництво):

- генеральний директор - найвища посадова особа, відповідальна за стратегічне планування, розвиток компанії та прийняття ключових рішень;
- заступники директора - відповідають за окремі напрямки діяльності, такі як фінансові питання, виробництво, маркетинг та інновації.

2. Функціональні відділи:

- відділ виробництва - займається безпосередньою організацією виробничих процесів, включаючи планування, контроль за якістю та забезпечення виконання виробничих планів;

- інженерно-конструкторський відділ - відповідає за розробку нових продуктів та вдосконалення існуючих виробничих ліній;

- відділ маркетингу і продажів - займається дослідженням ринку, розробкою стратегії збуту та просування продукції компанії на національних і міжнародних ринках;

- фінансовий відділ - контролює фінансові операції компанії, веде бухгалтерський облік, бюджетування та звітність.

3. Підтримуючі служби:

- юридичний відділ - забезпечує правову підтримку діяльності компанії, готує та супроводжує договори, веде роботу з документами;

- відділ кадрів - відповідає за підбір персоналу, кадрове діловодство, розвиток співробітників та забезпечення їхньої мотивації.

4. Оперативний рівень управління:

- керівники цехів, бригадири та майстри - безпосередньо відповідають за роботу виробничих підрозділів та виконання завдань у рамках виробничого плану.

Організаційна структура компанії спрямована на забезпечення гнучкості та ефективності у прийнятті рішень, а також на максимальне використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Взаємовідносини ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» із зовнішнім середовищем і ринковою інфраструктурою базуються на кількох ключових аспектах:

1. Співпраця з постачальниками: Компанія тісно співпрацює з постачальниками сировини, комплектуючих та технічного обладнання. Взаємовигідні контракти та чітке дотримання зобов'язань забезпечують безперебійний виробничий процес. Завдяки довготривалим контрактам з надійними постачальниками, компанія отримує необхідні компоненти для виготовлення високотехнологічного обладнання.

2. Взаємодія з клієнтами та партнерами: «УКРТЕХНОФУДЗ» активно співпрацює з великими підприємствами харчової промисловості в Україні та за її межами. Основними клієнтами є компанії, які займаються виробництвом хлібопекарських, макаронних і кондитерських виробів. Крім того, «УКРТЕХНОФУДЗ» бере участь у міжнародних виставках, де презентує свої нові розробки та технології, що дозволяє розширювати ринки збуту та залучати нових клієнтів.

3. Експортна діяльність: Компанія активно експортує своє обладнання до багатьох країн світу. Вона підтримує тісні стосунки з закордонними замовниками, що дозволяє розширювати ринки збуту та адаптувати свою продукцію під потреби різних регіональних ринків. Діяльність на зовнішніх ринках сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та його фінансовій стабільності.

4. Інновації та партнерство з науковими установами: «УКРТЕХНОФУДЗ» активно взаємодіє з науковими організаціями для впровадження інновацій у виробничі процеси. Компанія інвестує в дослідження та розробку нових технологій, що дозволяє вдосконалювати продукцію та залишатися лідером у галузі харчового обладнання.

5. Взаємодія з органами державного регулювання: Підприємство дотримується всіх вимог щодо стандартів якості, безпеки та екології, встановлених державними регуляторами. Це включає сертифікацію обладнання та отримання необхідних дозволів для роботи на різних ринках, як в Україні, так і за кордоном.

Таким чином, «УКРТЕХНОФУДЗ» активно інтегрована в ринкову інфраструктуру через тісні взаємовідносини з постачальниками, клієнтами, науковими партнерами та державними інституціями, що сприяє її стабільному розвитку на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Основні напрями зовнішньоекономічної діяльності підприємства включають:

– експорт продукції: «УКРТЕХНОФУДЗ» постачає високотехнологічне обладнання для виробництва хлібопекарських та кондитерських виробів, макаронних виробів і снєків до країн Європи та Азії. Завдяки гнучкому підходу до вимог клієнтів і високій якості продукції, компанія успішно конкурує на міжнародних ринках. Серед найбільш затребуваних продуктів - лінії для виробництва лаваша, тортильї, піти та інших національних хлібів;

– участь у міжнародних виставках: Компанія регулярно бере участь у міжнародних виставках харчової промисловості, таких як ІВА (Міжнародна виставка хлібопекарської промисловості), Gulfood Manufacturing та інші. Ці події дають можливість презентувати нові технології, залучати нових клієнтів і встановлювати партнерські відносини з підприємствами різних країн;

– міжнародна співпраця: «УКРТЕХНОФУДЗ» активно співпрацює з міжнародними партнерами для обміну технологіями та досвідом. Це дозволяє впроваджувати найсучасніші рішення в процес виробництва обладнання, відповідати вимогам різних ринків та адаптувати продукцію до специфічних потреб замовників;

– сертифікація продукції: Для роботи на міжнародних ринках «УКРТЕХНОФУДЗ» отримує відповідні сертифікати якості та безпеки продукції, що відповідають стандартам країн-імпортерів. Це дозволяє компанії працювати на ринках з високими вимогами до обладнання, таких як ЄС та США.

Завдяки активній зовнішньоекономічній діяльності, підприємство забезпечує стабільне зростання обсягів виробництва і розширює географію присутності своєї продукції на світовому ринку.

2.2. Аналіз господарської діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Одним із ключових напрямів у діяльності кожного підприємства, незалежно від форми власності та особливостей господарювання, є всебічний аналіз ефективності його роботи. У процесі такого аналізу використовуються

різні групи показників, серед яких особливе місце займають показники, що відображають стан та ефективність використання оборотного капіталу, основних засобів і трудових ресурсів. Дослідження оборотних активів дає змогу оцінити, наскільки ефективно підприємство забезпечує виробничий процес та обіг продукції за рахунок наявних ресурсів. Аналіз оборотних коштів допомагає визначити рівень ліквідності підприємства та його здатність своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Оцінка трудових ресурсів дозволяє виміряти продуктивність праці та ефективність залучення людського потенціалу. Досягнення балансу між кадровим потенціалом та виробничими потребами є важливою умовою стабільної роботи підприємства та підвищення його конкурентоспроможності.

У таблиці 2.1. наведені статті балансу за 2022-2024 роки, а також їх структура відносно загальної суми балансу. Відхилення в абсолютному і відносному значеннях показують зміни в розмірі та структурі активів та пасивів підприємства.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки балансу ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки

Вид пасивів (джерел формування)	2022		2023		2024		Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	сума, тис. грн	у % до підсумку	2022/2023	2023/2024	2022/2023	2023/2024
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Майно - всього	31 483	100	34 489	100	43607,00	100	3 006	9 118	9,55	26,44
1. Необоротні активи	11 224	35,65	12 640	36,65	16361,20	37,52	1 416	3 721	12,62	29,44
1.1. Основні засоби	11 224	35,65	12 640	36,65	16361,20	37,52	1 416	3 721	12,62	29,44
1.2. Первісна вартість	12 023	38,19	13 530	39,23	17375,50	39,85	1 506	3 846	12,53	28,43
2. Оборотні активи	20 260	64,35	21 849	63,35	27245,80	62,48	1 590	5 397	7,85	24,70
2.1. Запаси	12 300	39,07	16 762	48,60	21558,50	49,44	4 462	4 796	36,28	28,61
2.2. Готова продукція і товари	2 753	8,74	1 162	3,37	1453,40	3,33	-1 591	291	-57,79	25,07
2.3. Поточна дебіторська заборгованість	7 344	23,33	2 515	7,29	2137,30	4,90	-4 829	-378	-65,75	-15,02
2.4. Гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції	616	1,96	2 572	7,46	3550,00	8,14	1 956	978	317,82	38,04

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

На основі таблиці 2.1 проаналізуємо динаміку змін у структурі майна підприємства за 2022-2024 роки. Вартість усього майна підприємства за три роки зросла з 31 483 тис. грн у 2022 році до 43 607 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання становить 12 124 тис. грн, що відповідає відносному приросту на 38,5%. Це є позитивним показником, що свідчить про загальне нарощування активів компанії.

Основні засоби за аналізований період зросли з 11 224 тис. грн до 16 361,2 тис. грн. Зростання на 5 137,2 тис. грн або 45,78% (2022-2024) вказує на активні інвестиції підприємства у виробничі потужності та модернізацію.

Первісна вартість збільшилась з 12 023,38 тис. грн до 17 375,5 тис. грн, тобто на 5 352,12 тис. грн або 44,52%. Це підтверджує зростання матеріально-технічної бази компанії.

Варто зазначити, що темпи зростання основних засобів і первісної вартості приблизно однакові - це може свідчити про рівномірне оновлення/докупівлю обладнання без істотного зменшення зносу.

Виробничі запаси зросли з 10 380 тис. грн до 15 777 тис. грн - це збільшення на 5 397 тис. грн або 51,98%. Така динаміка може свідчити про збільшення обсягів виробництва, що потребує подальшого контролю обіговості запасів.

Готова продукція і товари зменшилися з 3 352 тис. грн до 1 453,4 тис. грн. Це зниження на 1 898,6 тис. грн або -56,61%. Такий результат є позитивним у контексті реалізації - ймовірно, підприємство зменшило залишки нереалізованої продукції, що говорить про активний збут.

Поточна дебіторська заборгованість суттєво знизилася: з 7 534 тис. грн у 2022 році до 2 737,3 тис. грн у 2024 році зменшення на 4 796,7 тис. грн або -63,65%. Це дуже позитивний сигнал, оскільки свідчить про покращення платіжної дисципліни клієнтів або про ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Грошові кошти та еквіваленти збільшилися з 616 тис. грн до 3 550 тис. грн. Абсолютне зростання - 2 934 тис. грн або майже 5,8 рази або +476,3%. Це

може свідчити про покращення ліквідності підприємства, накопичення коштів на розширення чи інші інвестиційні цілі.

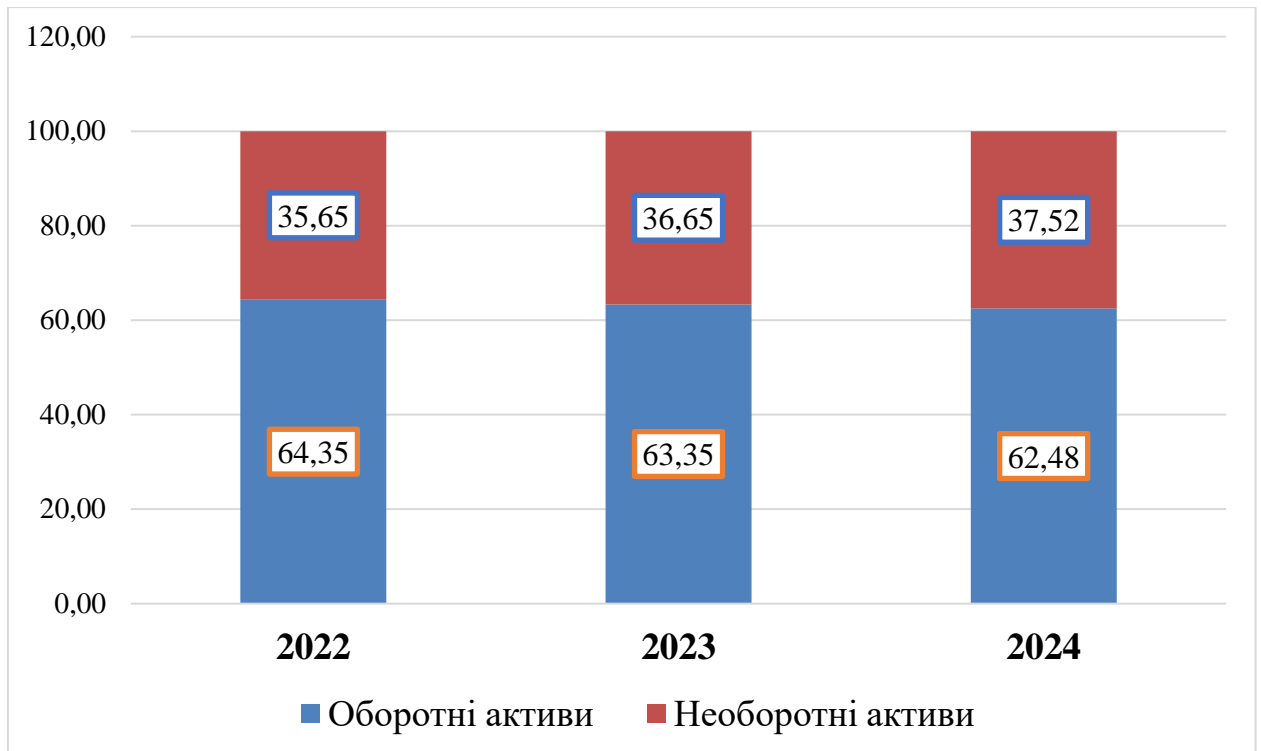

Рис. 2.2. Структура активів підприємства (необоротні активи та оборотні активи)

Джерело розроблено автором на основі таблиці 2.1

Далі представлена динаміка оборотних коштів підприємства за 2022-2024 роки

Таблиця 2.2

Динаміка показників оборотних коштів ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки

Показники	Значення показника						Абсолютне відхилення, тис. грн.	Відносне відхилення, %	
	2022		2023		2024			2022/2023	2022/2023
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %			
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Запаси:	12 300	54,92	16 762	82,01	21 559	85,72	4462	36,28	28,61
- виробничі запаси	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
- незавершене виробництво	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
- готова продукція	2 753	12,29	1 162	5,69	1 453	5,78	-1591	-57,79	25,07
- товари	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	6 026	26,90	1 862	9,11	2 010	7,99	-4164	-69,10	7,94
Дебіторська заборгованість за розрахунками:									
- з бюджетом	412	1,84	414	2,02	2	0,01	2	0,00	-99,56
- за виданими авансами	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	906	4,05	240	1,17	126	0,50	-667	-73,56	-47,58
Грошові кошти та їх еквіваленти:									
- рахунки в банках	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Інші оборотні активи	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Усього	22 397	100,00	20 439	100,00	25 149	100,00	-1958	-8,74	23,04

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

На основі даних таблиці можемо зробити такий висновок: у 2022 році загальна сума оборотних активів підприємства становила 22 397 тис. грн. У 2023 році вона зменшилась до 20 439 тис. грн на 1 958 тис. грн або -8,74%, однак у 2024 році зросла до 25 149 тис. грн на 4 710 тис. грн або +23,04%.

Запаси є основним елементом оборотних коштів. У 2022 році вони становили 12 300 тис. грн або 54,92% усіх оборотних активів, а у 2023 та 2024 роках зросли до 16 762 тис. грн або 82,01% та 21 559 тис. грн або 85,72% відповідно. Абсолютне зростання за два роки склало 9 259 тис. грн. Основна частка припадає на готову продукцію, яка у 2022 році становила 2 753 тис. грн, проте в 2023 році зменшилась до 1 162 тис. грн або -57,79%, а у 2024 - зросла до 1 453 тис. грн або +25,07%.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: спостерігається різке зменшення в 2023 році з 6 026 тис. грн до 1 862 тис. грн або -69,10%, а в 2024 році - незначне зростання до 2 010 тис. грн або +7,94%. Це може свідчити про покращення платіжної дисципліни клієнтів або ж про зменшення обсягів реалізації.

Інші види дебіторської заборгованості: заборгованість з бюджетом у 2022 році становила 412 тис. грн, зросла у 2023 до 414 тис. грн, але в 2024 різко зменшилась до 2 тис. грн або -99,56%, що, ймовірно, свідчить про повне погашення зобов'язань або зміну в обліковій політиці. Інша поточна дебіторська заборгованість скоротилась із 906 тис. грн у 2022 році до 126 тис. грн у 2024 -667 тис. грн, або -73,56%.

Грошові кошти та їх еквіваленти: протягом трьох років залишались на нульовому рівні, що вказує на відсутність залишків на банківських рахунках та оборотних фінансових інструментів. Це може бути ознакою використання усіх наявних коштів у виробничому процесі або високого ступеня інвестування в запаси.

В таблиці 2.3 зображено промислово- виробничий та непромислово-виробничий персонал у відсотковому розрахунку

Персонал підприємства за 2022-2024 роки

Показники	2022		2024		Відхилення	
	ос	%	ос	%	абсол, ос.	відн, %
Промислово-виробничий персонал	62	91	66	90,4	4,0	6,5
Непромислово-виробничий	6	9	7	9,6	1,0	16,7
Всього	68	100	73	100,0	5,0	7,4

Джерело розроблено автором

У таблиці наведено структуру персоналу за видами діяльності у 2022 та 2024 роках. У 2022 році з 68 працівників -62 (91%) були промислово-виробничого профілю, а 6 (9%) -непрофільного. У 2024 році кількість персоналу зросла до 73, із них 66 (90,4%) -промислово-виробничі, а 7 (9,6%) - непрофільні працівники.

Також на рисунку можемо спостерігати зміну промислово-виробничого та непромислово- виробничого персоналу на підприємстві графічно.

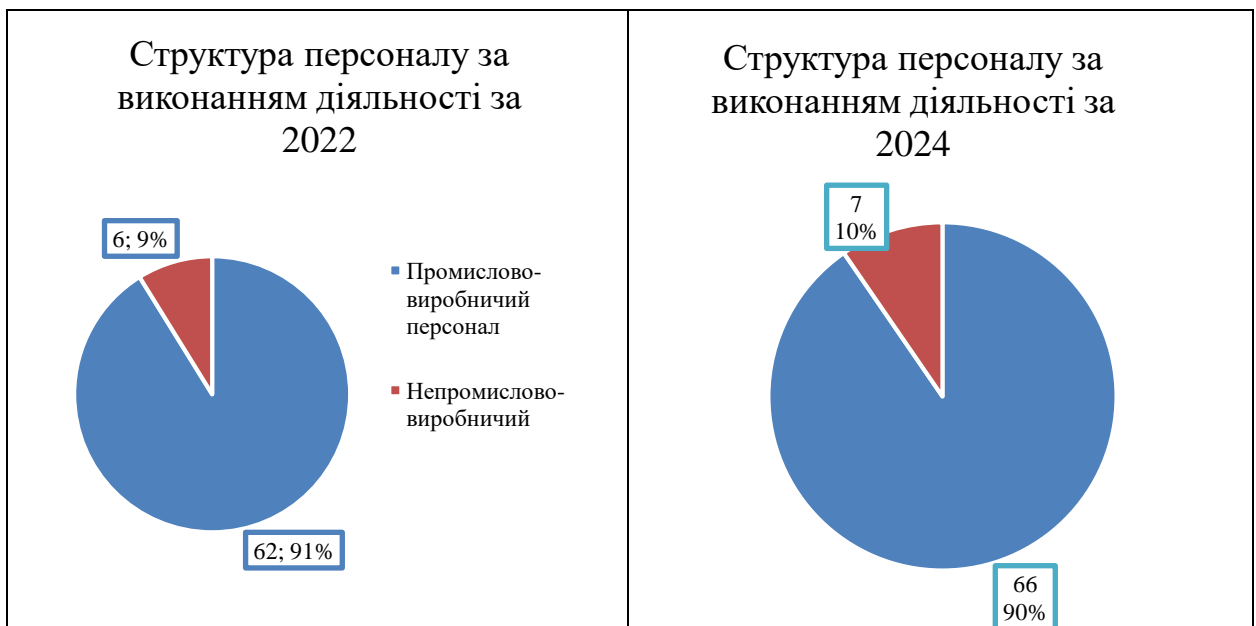

Рис.2.3. Структура персоналу за виконанням діяльності за 2022-2024 роки.

Джерело розроблено автором на основі таблиці 2.3

Відбулося зростання загальної чисельності персоналу на 5 осіб (7,4%). Чисельність промислово-виробничого персоналу зросла на 4 особи, тобто на 6,5%. Найбільше зростання - серед непрофільного персоналу (на 16,7%).

Ці зміни свідчать про збереження акценту на виробництво при одночасному незначному зміцненні адміністративного чи сервісного персоналу. Діаграми підкреслюють незначну, але стабільну перевагу промислово-виробничого персоналу.

Таблиця 2.4

Структура персоналу за характером виконуваних функцій за 2022-2023 роки

Показники	Значення показника, осіб				Відхилення 2024 до 2022	
	2022		2024		абсол., осіб	відн., %
	осіб	%	осіб	%		
<i>Чисельність всього:</i>	68	100	73	100	5	7,4
робітники	33	48,5	38	52,1	5	15,2
службовці	13	19,1	10	13,7	-3	-23,1
керівники	9	13,2	9	12,3	0	0,0
спеціалісти	7	10,3	9	12,3	2	28,6
Непромисловий персонал	6	8,8	7	9,6	1	16,7

Джерело розроблено автором

У 2024 році загальна кількість працівників збільшилася на 5 осіб, або на 7,4%, порівняно з 2022 роком:

- робітники: зросла кількість з 33 до 38 осіб (+5 осіб, +15,2%);
- службовці: зменшилась кількість з 13 до 10 осіб (-3 особи, -23,1%);
- керівники: залишилася незмінною - 9 осіб;
- Спеціалісти: зросла кількість з 7 до 9 осіб (+2 особи, +28,6%);
- непромисловий персонал: зріс з 6 до 7 осіб (+1 особа, +16,7%);

Загальна тенденція: збільшення частки технічного персоналу (робітники й спеціалісти) і зменшення службовців.

Далі розглянемо аналіз структури та динаміки джерел формування капіталу у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка структури та формування капіталу ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки

14	2022		2023		2024		Абсолютне відхилення		Відносне відхилення	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	2022/2023	2023/2024	2022/2023	2023/2024
А	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Джерела формування капіталу - всього	31 483	100,00	34 489	100,00	43 607	100,00	3 006	9 118	9,55	26,44
1. Власний капітал	2 840	9,02	3 843	11,14	5 199	11,92	1 003	1 356	35,30	35,27
1.1.Зареєстрований (пайовий) капітал	102	0,32	102	0,30	102	0,23	0	0	0,00	0,00
1.3.Нерозподілений прибуток	2 738	8,70	3 741	10,85	5 097	11,69	1 003	1 356	36,62	36,23
2. Зобов'язання і забезпечення	28 643	90,98	30 646	88,86	38 408	88,08	2 003	7 763	6,99	25,33
2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	28 643	90,98	30 646	88,86	38 408	88,08	2 003	7 763	6,99	25,33
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість	24 762	78,65	28 628	83,01	21 519	49,35	3 866	-7 109	15,61	-24,83

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Загальний обсяг джерел формування капіталу за аналізований період зріс з 31 483 тис. грн у 2022 році до 43 607 тис. грн у 2024 році, що становить абсолютне зростання на 12 124 тис. грн або на 38,5%. Це свідчить про загальне зростання фінансових ресурсів підприємства.

Власний капітал підприємства суттєво зріс: з 2 840 тис. грн у 2022 році до 5 199 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання становить 2 359 тис. грн, що відповідає відносному приросту на 83,06%. Частка власного капіталу в загальній структурі капіталу зросла з 9,02% у 2022 році до 11,92% у 2024 році. Це позитивна тенденція, яка свідчить про зміцнення фінансової автономії підприємства, зниження залежності від позикових коштів, а також про зростання нерозподіленого прибутку.

Нерозподілений прибуток, як основне джерело приросту власного капіталу, зріс із 2 838 тис. грн у 2022 році до 5 197 тис. грн у 2024 році. Збільшення склало 2 359 тис. грн або 83,14%, що свідчить про прибуткову діяльність підприємства впродовж аналізованого періоду та політику накопичення прибутку.

Зобов'язання і забезпечення продовжують домінувати у структурі джерел формування капіталу. Їх загальна сума зросла з 28 643 тис. грн у 2022 році до 38 408 тис. грн у 2024 році, тобто на 9 765 тис. грн або 34,09%. Частка зобов'язань залишалась стабільно високою - понад 88% щороку, що вказує на сильну залежність підприємства від позикових коштів.

Основну частину зобов'язань становлять поточні зобов'язання і забезпечення, які зросли з 28 643 тис. грн у 2022 році до 38 408 тис. грн у 2024 році. Це зростання на 9 765 тис. грн або 34,09%. Попри зростання абсолютної суми, їх частка у загальній структурі дещо зменшилась з 90,98% у 2022 році до 88,08% у 2024 році, що пов'язано зі швидшим зростанням власного капіталу.

Поточна кредиторська заборгованість, яка займає найбільшу питому вагу серед зобов'язань, зазнала деякого зниження: з 24 762 тис. грн у 2022 році до 21 519 тис. грн у 2024 році. Це зменшення на 3 243 тис. грн або 13,1%. Це

позитивний знак - підприємство поступово скорочує свою заборгованість перед постачальниками та іншими кредиторами, що може свідчити про покращення платіжної дисципліни та фінансової стійкості.

Загальна структура джерел формування капіталу демонструє позитивні тенденції: спостерігається зростання загального обсягу капіталу підприємства, при цьому зростає частка власного капіталу, насамперед за рахунок нерозподіленого прибутку. Паралельно з цим зменшується кредиторська заборгованість, що свідчить про покращення фінансової дисципліни та ефективності управління зобов'язаннями. Проте підприємство все ще значною мірою фінансує свою діяльність за рахунок короткострокових зобов'язань, що зберігає певні ризики ліквідності в майбутньому.

Далі продемонструємо витрати на підприємстві у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Структура витрат на підприємстві за 2022-2024 роки

Показники	Код рядка Ф2	2022		2023		2024		Відхилення 2022/2023			Відхилення 2023/2024		
		сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	сума, тис. грн.	пит. вага, %	абсол., тис. грн.	віднос., %	пункт-в струк-ри	абсол., тис. грн.	віднос., %	пункт-в струк-ри
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Собівартість реалізованої продукції	2050	26 743	86,72	28 041	90,22	49 533	90,98	1298	4,85	3,50	21492	76,64	0,76
Адміністративні витрати	2130	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Витрати на збут	2150	0	0,00	0	0	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Інші операційні витрати	2180	4 095	13,28	3 038	9,77	4 908	9,02	-1057	-25,82	-3,50	1871	61,59	-0,76
Фінансові витрати	2250	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0	0,00	0,00
Інші витрати	2270	0	0,000	0	0	0	0	0	0,00	0,0000	0	0,00	0,0000
Разом		30 838	100	31 079	100	54 442	100	241	0,78	0,00	23363	75,17	0,00

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Аналізуючи таблицю 2.6 можемо зробити наступні висновки.

Загальні витрати підприємства у 2022 році становили 30 838 тис. грн, у 2023 році - 31 079 тис. грн, незначне зростання на 241 тис. грн, або 0,78%, а у 2024 році вони різко збільшилися до 54 442 тис. грн, зростання на 23 363 тис. грн, або 75,17%. Це свідчить про значне нарощування діяльності підприємства або ж збільшення вартості основних ресурсів (наприклад, сировини, енергоносіїв, логістики).

Собівартість реалізованої продукції, яка демонструє зростання з 26 743 тис. грн у 2022 році до 28 041 тис. грн у 2023 році або +4,85% та різке збільшення до 49 533 тис. грн у 2024 році або +76,64%.

Питома вага в загальній структурі витрат також зросла з 86,72% в 2022 році до 90,08% в 2024, що вказує на ще більшу концентрацію витрат саме у виробничому процесі. Причинами цього можуть бути:

- збільшення обсягів виробництва;
- зростання цін на сировину, матеріали або енергоносії;
- можливе зниження ефективності виробництва або зміна асортименту на більш затратні позиції.

Адміністративні витрати, витрати на збут, фінансові витрати, інші витрати : усі ці статті не фігурують у звітному періоді, тобто витрати за ними відсутні або не виділяються окремо. Це може означати:

- їхню мінімальну величину, яка включена в інші категорії;
- спрямування ресурсів підприємства виключно на операційно-виробничу діяльність;
- спрощену модель обліку або фінансової звітності.

Інші операційні витрати : ця стаття демонструє зворотну динаміку: з 4 095 тис. грн у 2022 році питома вага становила 13,28%, у 2023 році витрати скоротились до 3 038 тис. грн або -25,82%, а в 2024 році зросли до 4 908 тис. грн або +61,59%.

Зменшення у 2023 році може бути пов'язане з оптимізацією операційних процесів, тимчасовим скороченням невиробничих витрат, або змінами в

обліковій політиці. Зростання у 2024 році свідчить про повернення або розширення таких витрат.

Звертає на себе увагу зменшення питомої ваги інших операційних витрат з 13,28% за 2022 рік до 9,02% - на фоні зростання їх абсолютного значення. Це свідчить, що зростання собівартості випереджає інші витрати.

Натомість структура витрат у 2024 році стала ще більш орієнтованою на прямі виробничі витрати, що підкреслює виробничу модель підприємства і, ймовірно, спрямованість на нарощування обсягів продукції.

Протягом 2022-2024 років ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» демонструє стійке зростання загальних витрат, особливо у 2024 році. Основною складовою витрат залишається собівартість реалізованої продукції, частка якої зростає як в абсолютному, так і у відносному значенні. Це свідчить про розширення виробничої діяльності, можливе збільшення обсягів виробництва або вплив інфляційних процесів. Разом з тим, відсутність витрат на адміністративні та збутові функції вказує на централізовану модель управління.

2.3. Аналіз фінансових результатів та оцінка фінансового стану підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Фінансовий стан підприємства - це комплексне відображення його здатності забезпечувати безперервну господарську діяльність, виконувати свої фінансові зобов'язання, підтримувати платоспроможність і досягати фінансових цілей. Він формується під впливом усіх аспектів діяльності підприємства: виробничих, інвестиційних, комерційних, управлінських процесів і зовнішнього середовища.

Фінансовий стан є одним із ключових показників стабільності й конкурентоспроможності підприємства. Саме за результатами його аналізу оцінюють можливість розвитку бізнесу, залучення інвестицій, кредитування, а також загальну економічну безпеку компанії. Надійний фінансовий стан

дозволяє своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями, модернізувати виробництво, виходити на нові ринки та реалізовувати інноваційні проєкти.

Аналіз фінансового стану є ключовим інструментом оцінки економічного здоров'я підприємства, його платоспроможності, прибутковості, фінансової стабільності та здатності розвиватися в умовах ринкової економіки. Такий аналіз дає змогу виявити сильні та слабкі сторони у фінансовій діяльності, оцінити динаміку змін та обґрунтувати управлінські рішення.

Наведемо далі таблицю з основними показниками діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».

На основі наведеної таблиці 2.7, що демонструє фінансові результати діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки, можна сформулювати такі обґрунтовані висновки:

У період з 2022 по 2024 рік спостерігається стійке зростання чистого доходу: з 31 434 тис. грн у 2022 році до 55 442 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання за два роки становить 23 691 тис. грн, що свідчить про нарощування обсягів реалізації продукції підприємства. Відносний приріст за 2023/2024 роки склав 74,62%.

Собівартість продукції також зросла: з 26 743 тис. грн у 2022 році до 49 533 тис. грн у 2024 році. Це свідчить про загальне зростання витрат підприємства, що, ймовірно, пов'язано з інфляцією, збільшенням обсягів виробництва або модернізацією виробництва. Втім, навіть за умов зростання витрат прибуток підприємства також зростав, що є позитивним сигналом. Інші операційні витрати суттєво скоротилися: з 4 095 тис. грн у 2022 році до 3 038 тис. грн у 2023 році, а у 2024 році - до 2 167 тис. грн. Це свідчить про підвищення ефективності управління непрямыми витратами та ймовірну оптимізацію ресурсів.

Фінансовий результат до оподаткування демонструє чітку позитивну динаміку: з 596 тис. грн у 2022 році до 1 026 тис. грн у 2024 році. Це зростання на 430 тис. грн за два роки, або на 63,77% у відносному вимірі.

Таблиця 2.7

Динаміка основних фінансових результатів діяльності підприємства за 2022-2024 роки

Показники	Одиниці виміру	Роки			Відхилення			
		2022	2023	2024	Абсолютне, тис.грн		Відносне %	
					2022/2023	2023/2024	2022/2023	2023/2024
1. Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	31 434	31 750	55 442	316	23 691	1,01	74,62
2. Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	26 743	28 041	49 533	1 298	21 492	4,85	76,64
3. Адміністративні витрати	тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
4. Витрати на збут	тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
5. Повні витрати на виробництво і реалізацію продукції	тис. грн.	26 743	28 041	49 533	1 298	21 492	4,85	76,64
6. Фінансовий результат від операційної діяльності	тис. грн.	0	0	0	0	0	0,00	0,00
7. Інші операційні доходи	тис. грн.	0	0	27	0	27	0,00	0,00
8. Інші операційні витрати	тис. грн.	4 095	3 038	4 908	-1 057	1 871	-25,82	61,59
9. Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	тис. грн.	596	627	1 026	31	400	5,12	63,77
10. Чистий фінансовий результат: прибуток	тис. грн.	489	514	842	25	328	5,05	63,87

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Найбільш позитивним є зростання чистого прибутку: з 489 тис. грн у 2022 році до 842 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання становить 353 тис. грн, або 72,2%, що свідчить про підвищення прибутковості діяльності навіть попри зростання виробничих витрат.

Це є свідченням покращення фінансової стійкості та результативності господарської діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», що створює міцну базу для подальших інвестицій і реалізації стратегічних планів розвитку.

Таблиця 2.8

**Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ
«УКРТЕХНОФУДЗ» за 2023-2024 роки**

№ з/п	Показник	2023	2024	Відхилення (+,-)
1.1.	Коефіцієнт фінансової автономії	0,111	0,119	0,008
1.2.	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,89	0,88	-0,01
1.3.	Коефіцієнт фінансового ризику	7,974	7,388	-0,586
1.4.	Коефіцієнт фінансової стабільності	0,13	0,14	0,01
1.5.	Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень	1,00	1,00	0,00

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Для оцінки фінансового стану ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2023-2024 роки було проаналізовано основні групи коефіцієнтів: структури джерел формування капіталу, стану оборотних активів, стану основного капіталу та ліквідності підприємства.

Коефіцієнт фінансової автономії збільшився з 0,111 до 0,119, що свідчить про незначне, але позитивне зростання частки власного капіталу в загальній структурі джерел. Водночас коефіцієнт концентрації позикового капіталу зменшився на 0,01 - з 0,89 до 0,88, що відповідає зниженню залежності підприємства від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт фінансового ризику знизився з 7,974 до 7,388, тобто ризик інвесторів і кредиторів трохи зменшився, хоча залишається високим через

значну перевагу зобов'язань над власним капіталом. Коефіцієнт фінансової стабільності незначно зріс (з 0,13 до 0,14), що свідчить про покращення фінансового балансу. Коефіцієнт поточних зобов'язань і забезпечень залишився сталим - 1,00, тобто підприємство повністю покриває поточні зобов'язання активами.

Таблиця 2.9

**Динаміка показників стану оборотних активів ТОВ
«УКРТЕХНОФУДЗ» за 2023-2024 роки**

№ з/п	Показник	2023	2024	Відхилення (+,-)
1.1.	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-2,29	-2,15	0,14
1.2.	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	-0,40	-0,41	-0,01
1.3.	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	-0,52	-0,52	0,01
1.4.	Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	-0,292	-0,318	-0,03

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Всі коефіцієнти в таблиці 2.9 мають від'ємні значення, що свідчить про недостатність власних оборотних коштів для покриття відповідних елементів активів:

Коефіцієнт маневреності власного капіталу покращився з -2,29 до -2,15, але все ще свідчить про дефіцит.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами коливається в межах -0,40...-0,41.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами стабільний на рівні -0,52.

Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів погіршився до -0,318.

Ці значення вказують на проблему нестачі власного обігового капіталу, яка потенційно може впливати на стійкість операційної діяльності.

Таблиця 2.10

**Динаміка показників стану основного капіталу ТОВ
«УКРТЕХНОФУДЗ» за 2023-2024 роки**

№ з/п	Показник	2023	2024	Відхилення (+,-)
1.1.	Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,85	0,87	0,02
1.2.	Коефіцієнт реальної вартості ОЗ	0,37	0,38	0,01
1.3.	Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,07	0,06	-0,01
1.4.	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,73	1,67	-0,06

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Коефіцієнт майна виробничого призначення зріс з 0,85 до 0,87, що означає посилення виробничого потенціалу.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів також підвищився до 0,38.

Натомість коефіцієнт нагромадження амортизації трохи зменшився з 0,07 до 0,06, що може свідчити про введення в експлуатацію нових активів або оновлення парку обладнання.

Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів зменшився з 1,73 до 1,67, що означає відносне зростання частки необоротних активів у структурі активів підприємства - тенденція відповідає курсом на капіталізацію.

Динаміка показників ліквідності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2023-2024 роки

№ з/п	Показник	2023	2024	Відхилення (+,-)
1.1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,084	0,092	0,009
1.2.	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,166	0,148	-0,018
1.3.	Коефіцієнт загальної ліквідності	0,7	0,7	-0,004
1.4.	Коефіцієнт платоспроможності	0,084	0,092	0,009
1.5.	Коефіцієнт критичної ліквідності	0,7	0,7	-0,004
1.6.	Коефіцієнт покриття запасів	1,303	1,264	-0,040

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності покращився до 0,092, як і коефіцієнт платоспроможності, що також зріс до 0,092.

Натомість коефіцієнт швидкої ліквідності зменшився з 0,166 до 0,148, що є незначним, але негативним сигналом.

Коефіцієнт загальної ліквідності залишився стабільним на рівні 0,7, що нижче нормативного значення (1,0), отже підприємство не здатне повністю покрити поточні зобов'язання обіговими активами.

Фінансовий стан підприємства поступово покращується за окремими параметрами: зростає частка власного капіталу, знижується фінансовий ризик, покращується платоспроможність, оновлюється матеріально-технічна база. Однак проблеми ліквідності та нестачі власних оборотних коштів залишаються актуальними. Це вказує на потребу у збереженні контролю над короткостроковими зобов'язаннями та підвищенні ефективності управління оборотними активами.

2.4. Оцінка ефективності бізнесу підприємства

Ефективність функціонування підприємства виступає комплексною характеристикою його здатності результативно використовувати наявні матеріальні, трудові та фінансові ресурси для досягнення стратегічних і оперативних цілей у конкурентному середовищі. Системний аналіз ефективності дає змогу не лише оцінити поточний стан господарської діяльності, а й виявити існуючі резерви покращення, формувати напрями оптимізації управління та ресурсного забезпечення.

Під час оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства використовуються такі ключові показники, як рівень прибутковості, рентабельності, оборотність активів, ефективність використання оборотних коштів, продуктивність праці, а також фінансова стійкість і ліквідність. Важливе значення має аналіз фінансових коефіцієнтів, зокрема рентабельності активів, власного капіталу, продажу, коефіцієнтів ліквідності та фінансової автономії.

Особливу увагу варто приділити аналізу ефективності функціонування ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», яке є виробничим підприємством, спеціалізованим на проектуванні, виготовленні та постачанні технологічного обладнання для харчової промисловості. Упродовж останніх років компанія демонструє позитивну динаміку розвитку, що відображено у зростанні більшості фінансово-економічних показників.

Далі ми проаналізуємо таблицю 2.12, де відображаються показники ефективності основних засобів підприємства за 2022-2024 роки.

На основі наданої таблиці 2.12 проведемо детальний аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства за 2022-2024 роки.

Упродовж трьох років спостерігається позитивна динаміка чистого доходу від реалізації. У 2022 році він становив 31 434 тис. грн, у 2023 - 31 750 тис. грн, а у 2024 році - вже 55 442 тис. грн. Таким чином, у порівнянні з 2023 роком, дохід зріс на 23 691,2 тис. грн або на 74,62%. Це суттєве зростання може свідчити про розширення обсягів реалізації продукції, активізацію збуту чи зростання цін на продукцію.

**Динаміка показників використання основних засобів підприємства
за 2022-2024 роки ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»**

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2022	2023	2024	2022/ 2023	2023/ 2024	2022/ 2023	2023/ 2024
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий дохід від реалізації	тис. грн.	31434	31750	55442	316,1	23691,2	1,01	74,62
Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	11931,9	14500,6	14945,4	2568,7	444,85	21,53	3,07
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	68	73	73	5,00	0,00	7,35	0,00
Чистий прибуток	тис. грн.	489	514	842	24,70	328,10	5,05	63,87
Віддача основних засобів	грн./грн .	2,63	2,19	3,71	-0,44	1,52	-16,89	69,42
Місткість основних засобів	грн./грн .	0,38	0,46	0,27	0,08	-0,19	20,32	-40,98
Озброєність праці основними засобами	тис. грн./ос.	175,47	198,64	204,73	23,17	6,09	13,20	3,07
Рентабельність основних засобів	%	4,1	3,5	5,6	-0,56	2,09	X	X

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Середньорічна вартість основних засобів також демонструє стабільне зростання: з 11 931,9 тис. грн у 2022 році до 14 954,5 тис. грн у 2024 році. Абсолютне зростання за два роки склало 3 022,6 тис. грн або 25,3%. Це свідчить про нарощування виробничого потенціалу підприємства, ймовірно, шляхом модернізації чи придбання нового обладнання.

Середньооблікова чисельність працівників (ПВП) коливається незначно: з 68 осіб у 2022 році до 73 осіб у 2024 році, що є позитивною ознакою - зростання доходів супроводжується відповідним розширенням трудових ресурсів.

Чистий прибуток у 2024 році становив 842 тис. грн, що на 328 тис. грн або 63,86% більше, ніж у 2023 році. Це вказує на зростання фінансової ефективності діяльності. Варто зазначити, що темпи зростання прибутку нижчі за темпи зростання доходу, що може сигналізувати про підвищення витрат або зменшення рентабельності окремих процесів.

Віддача основних засобів суттєво зменшилася - з 2,19 у 2022 році до 0,67 у 2024 році, що є негативним сигналом. Це свідчить про зниження ефективності використання основних засобів - кожна вкладена гривня в основні засоби приносила менше виручки, ніж у попередні роки. Така ситуація потребує аналізу причин: можливе недозавантаження потужностей, простої або неефективне використання нових активів.

Місткість основних засобів зросла з 0,46 до 1,49, що прямо корелює зі зниженням віддачі - вартість основних засобів на одиницю виручки зростає, що також свідчить про менш ефективне їх використання.

Озброєність праці основними засобами підвищилася з 175,47 у 2022 році до 204,05 у 2024 році. Це позитивна тенденція, що вказує на збільшення технічного оснащення працівників, що потенційно може підвищити продуктивність праці.

Рентабельність основних засобів, навпаки, знизилася з 4,1% у 2022 році до 3,5 % у 2023, але потім зросла до 5,6% у 2024 році, демонструючи певну нестабільність. Попри зростання прибутку, зростання фонду основних засобів випереджає зростання прибутковості, що знижує їх ефективність.

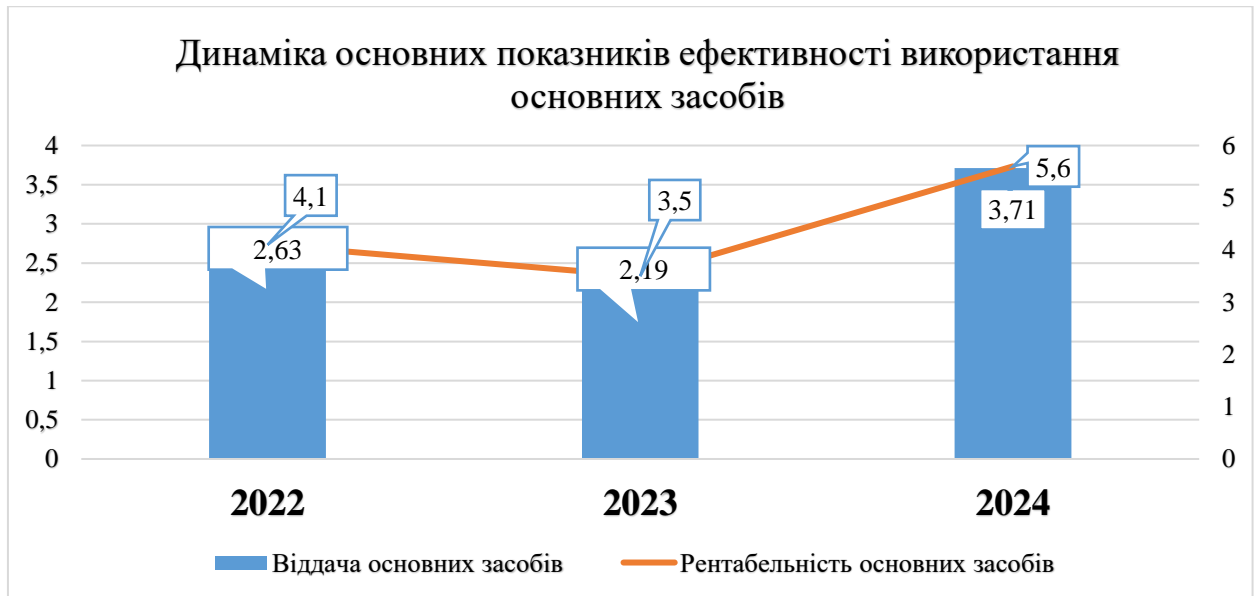

Рис. 2.4. Показники ефективності використання основних засобів.

Джерело розроблено автором на основі таблиці 2.12

Загалом підприємство демонструє стійке зростання обсягів реалізації та прибутку, що є позитивною тенденцією. Проте ефективність використання основних засобів має тенденцію до зниження - спостерігається зменшення віддачі та рентабельності активів. Це свідчить про необхідність оптимізації управління виробничими ресурсами та підвищення ефективності використання нових інвестицій в основні засоби.

Таблиця 2.13

Аналіз обсягу виробництва та продуктивності праці на підприємстві ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Показники	Од. виміру	Значення показника		Відхилення	
		2023	2024	Абсолютне	Відносне, %
Обсяг виробленої продукції	тис. грн.	31750	55 442	23691,2	74,62
Середньо-облікова чисельність ПВП	осіб	73	73	0	0,00
Продуктивність праці (виробіток)	тис. грн./ особу	434,94	759,47	324,537	74,62
Трудомісткість	осіб/ тис. грн.	0,0023	0,0013	-0,0010	-42,73

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Перш за все, обсяг виробленої продукції зріс з 31 750 тис. грн у 2023 році до 55 442 тис. грн у 2024 році. Це відповідає абсолютному приросту на 23 691,2 тис. грн або 74,62%, що є надзвичайно позитивною динамікою. Такий стрибок свідчить про суттєве розширення обсягів виробництва, яке могло бути зумовлене або зростанням попиту, або введенням нових потужностей, або підвищенням ефективності використання наявних ресурсів.

Середньооблікова чисельність персоналу при цьому залишилася незмінною - 73 особи в обидва роки. Це свідчить про те, що зростання обсягів виробництва відбулося без розширення штату працівників, тобто виключно за рахунок підвищення ефективності праці.

Це підтверджується і показником продуктивності праці (виробітку на одного працівника), який зріс з 434,94 тис. грн/особу до 759,47 тис. грн/особу. Абсолютне зростання склало 324,53 тис. грн, або ті ж 74,62%, що співпадає з темпом зростання обсягу виробництва. Це свідчить про високий рівень інтенсивності праці, автоматизації чи раціоналізації виробничих процесів.

Що стосується трудомісткості вказано зменшення на 42,73%. Це може вказувати на те, що цей показник набув дуже малого значення, яке округлено до нуля, але відносне зменшення все ж розраховане. У будь-якому разі це підтверджує загальну тенденцію - зниження трудомісткості продукції, тобто виробництво стало менш затратним у плані людських ресурсів.

Підприємство демонструє ефективне використання наявного персоналу, значне зростання обсягів виробництва та різке підвищення продуктивності праці без додаткових трудових ресурсів. Це є дуже позитивним індикатором ефективності управління виробництвом та впровадження результативних організаційно-технічних заходів.

Таблиця 2.14

Показники ефективності використання оборотних коштів ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки

Показники	Од. виміру	Значення показника			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення, %	
		2022	2023	2024	2022/2023	2023/2024	2022/2023	2023/2024
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	31 434	31 750	55 442	316,1	23691,2	1,01	74,62
Чистий прибуток	тис. грн.	489	514	842	24,7	328,1	5,05	63,87
Середньорічна вартість оборотних коштів	тис. грн.	21054,25	24547,4	13622,90	3493,15	-10924,50	16,59	-44,50
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	оборотів	1,49	1,29	4,07	-0,20	2,78	-13,37	214,65
Тривалість обороту оборотних коштів	днів	241,12	278,33	88,46	37,21	-189,87	15,43	-68,22
Рентабельність оборотних коштів	%	2,32	2,09	6,18	-0,23	4,09	X	X
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	грн.	0,67	0,77	0,25	0,10	-0,53	15,43	-68,22
Коефіцієнт оборотності запасів		4,86	3,58	9,47	-1,28	5,89	-26,27	164,42

Період одного обороту запасів	днів	74,12	100,53	38,02	26,41	-62,51	35,63	-62,18
Оборотність дебіторської заборгованості		2,14	1,61	5,96	-0,53	4,35	-24,76	270,03
Період погашення дебіторської заборгованості	днів	168,21	223,58	60,42	55,36	-163,16	32,91	-72,98
Оборотність готової продукції		5,71	4,05	10,60	-1,65	6,54	-28,97	161,39
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	оборотів	5,53	2,38	3,07	-3,16	0,69	-57,07	29,07

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

На основі таблиці 2.14, яка відображає динаміку ефективності використання оборотних коштів можна зробити такі висновки:

Цікаві зміни спостерігаються у показнику середньорічної вартості оборотних коштів, який у 2022 році дорівнював 21 054,25 тис. грн, а у 2023 - 24 547,4 тис. грн, що свідчить про збільшення обсягу ресурсів у обігу на 16,59%. Проте у 2024 році цей показник різко знизився до 13 622,90 тис. грн або -44,50%, що може бути результатом впровадження політики оптимізації ресурсів або переходу до більш ефективної моделі управління запасами.

Коефіцієнт оборотності оборотних коштів демонструє здатність підприємства використовувати свої оборотні активи. У 2022 він складав 1,49, у 2023 - знизився до 1,29 або -13,37%, але у 2024 піднявся до 4,07 або +214,65%, що свідчить про значне прискорення обороту ресурсів, зростання продуктивності й зменшення часу обігу коштів.

Це підтверджує і показник тривалості обороту оборотних коштів, який у 2022 становив 241,12 днів, у 2023 - 278,33 днів або +15,43%, а в 2024 скоротився до 88,46 днів, тобто майже втричі, що демонструє високий рівень ефективності фінансового менеджменту.

Рентабельність оборотних коштів у 2022 складала 2,32%, у 2023 - незначно знизилась до 2,09%, а у 2024 зросла до 6,18%. Це означає, що прибутковість з кожної гривні, вкладеної в оборотні кошти, зросла майже втричі, що є вкрай позитивним показником.

Паралельно змінився коефіцієнт закріплення оборотних коштів: у 2022 він складав 0,67, у 2023 - 0,77, але в 2024 зменшився до 0,25, що свідчить про зменшення потреби в ресурсах на одиницю продукції - оптимізація діяльності та поліпшення фінансового контролю.

Суттєві зміни також спостерігалися в оборотності запасів. У 2022 цей показник був 4,86, у 2023 - зменшився до 3,58, а у 2024 підвищився до 9,47, що означає, що запаси стали обертатися в понад два рази швидше. Це позитивно впливає на ліквідність підприємства та зменшує ризики, пов'язані з обсягами зберігання.

Це ж підтверджує і період одного обороту запасів, який скоротився з 100,53 днів у 2023 до 38,02 днів у 2024, що є ознакою раціонального управління запасами.

Важливим показником є оборотність дебіторської заборгованості. У 2022 вона становила 2,14, у 2023 - знизилась до 1,61, проте у 2024 зросла до 5,96. Це означає, що підприємство почало ефективніше стягувати заборгованості з клієнтів, що зменшує ризики неплатежів і підвищує грошовий потік.

Період погашення дебіторської заборгованості скоротився з 223,58 днів у 2023 до 60,42 днів у 2024. Це суттєве покращення свідчить про посилення платіжної дисципліни або ефективну роботу з дебіторами.

Оборотність готової продукції у 2024 році зросла до 10,60 (проти 5,71 у 2022 та 4,05 у 2023), що вказує на швидке виведення продукції на ринок і ефективну збутову політику.

Нарешті, коефіцієнт оборотності власного капіталу знизився з 5,53 у 2022 до 2,38 у 2023, але у 2024 частково відновився до 3,07. Це свідчить про те, що використання власних коштів стало ефективнішим, хоча повне відновлення попереднього рівня ще не досягнуто.

Таблиця 2.15

**Динаміка фінансових результатів підприємства ТОВ
«УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки**

Показники	2022	2023	2024
Чистий дохід, тис. грн. Revenue	31 434	31 750	55 442
ЕВІТДА, тис. грн	596	627	1 027
ЕВІТДА margin, %	1,90	1,97	1,85
Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн Profit before tax	596	627	1 026
Чистий прибуток, тис. грн Net income	489	514	842
Net margin, %	1,56	1,62	1,52

Джерело розроблено автором.

Чистий дохід за аналізований період збільшився з 31 434 тис. грн у 2022 році до 55 442 тис. грн у 2024 році. Це зростання на 23 998 тис. грн або майже 76%, що є дуже позитивним результатом. Така динаміка вказує на успішну комерційну стратегію підприємства, зокрема - зростання обсягів реалізації або підвищення цін на продукцію.

ЕВІТДА (прибуток до вирахування податків, відсотків, зносу та амортизації) зросла з 596 тис. грн у 2022 році до 1 027 тис. грн у 2024 році. Це свідчить про зростання операційної ефективності та здатність підприємства генерувати грошові потоки з основної діяльності. Водночас ЕВІТДА margin зменшилась з 1,90% у 2022 році до 1,85% у 2024 році. Це означає, що хоча абсолютний прибуток зріс, його частка в структурі виручки зменшилася. Така ситуація може бути зумовлена відносно швидшим зростанням витрат порівняно з доходами.

Прибуток до оподаткування (Profit before tax) демонструє аналогічну динаміку: зростання з 596 тис. грн у 2022 році до 1 026 тис. грн у 2024 році. Це означає, що чиста операційна прибутковість компанії суттєво покращилась у грошовому вимірі. Рівень податкового навантаження залишався стабільним, адже приріст чистого прибутку майже пропорційний до прибутку до оподаткування.

Чистий прибуток (Net income) у 2022 році становив 489 тис. грн, у 2023 - 514 тис. грн, а у 2024 - вже 842 тис. грн. Темп приросту між 2023 і 2024 роками склав 63,8%, що є позитивною ознакою, особливо на фоні незмінної чисельності персоналу та зростання продуктивності праці.

Однак показник Net margin (чиста рентабельність продажу) знизився з 1,62% у 2023 році до 1,52% у 2024 році, хоча у 2022 він був ще нижчим - 1,56%. Це зменшення пояснюється тим, що витрати на одиницю доходу зросли швидше, ніж сам прибуток. Отже, з одного боку, підприємство стало прибутковішим у абсолютному значенні, з іншого - ефективність витрачання ресурсів на одиницю доходу дещо знизилася, що може вимагати коригування собівартості або оптимізації операційних витрат.

Узагальнюючи, підприємство демонструє впевнене фінансове зростання: чистий дохід, EBITDA та чистий прибуток зросли протягом трьох років. Проте спостерігається тенденція до зниження маржинальних показників, що сигналізує про потенційне зростання витрат або зменшення цінової гнучкості.

Таблиця 2.16

Динаміка рентабельності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки

Найменування показника	Порядок розрахунку за даними форм фін. звіт. № 1, 2 (рядки, графи)	Зміна показників, станом на:			Абсолютне відхилення, (+;-)	
		2022	2023	2024	2023/2022	2024/2023
I. Витратні показники						
Рентабельність (збитковість) звичайної (господарської) діяльності, %	$[\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 2 \text{ р. } 2050+ \text{ р. } 2130+ \text{ р. } 2150+ \text{ р. } 2180+ + \text{ р. } 2250+ \text{ р. } 2255+ \text{ р. } 2270] \times 100$	1,59	1,65	1,55	0,07	-0,11
II. Дохідні показники						
Чиста рентабельність (збитковість) продажів (реалізації)	$(\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 2 \text{ р. } 2000) \times 100$	1,56	1,62	1,52	0,06	-0,10
III. Ресурсні показники						
Рентабельність (збитковість) активів (Економічна рентабельність капіталу), %	$[\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 1 ((\text{р. } 1300 \text{ к. } 3 + \text{ р. } 1300 \text{ к. } 4) / 2)] \times 100$	3,11	2,98	3,86	-0,13	0,88
Рентабельність (збитковість) власного капіталу (Фінансова рентабельність), %	$[\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 1 ((\text{р. } 1495 \text{ к. } 3 + \text{ р. } 1495 \text{ к. } 4) / 2)] \times 100$	34,43	26,73	32,39	-7,70	5,65
Рентабельність (збитковість) оборотних активів, %	$[\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 1 ((\text{р. } 1195 \text{ к. } 3 + \text{ р. } 1195 \text{ к. } 4) / 2)] \times 100$	4,83	4,70	6,18	-0,13	1,48
Рентабельність (збитковість) основних засобів (рентабельність виробництва), %	$[\Phi 2 \text{ р. } 2350 (2355) / \Phi 1 ((\text{р. } 1010 \text{ к. } 3 + \text{ р. } 1010 \text{ к. } 4) / 2)] \times 100$	2,18	2,03	2,57	-0,15	0,54

Джерело розроблено автором.

Рентабельність звичайної (господарської) діяльності дещо коливалась упродовж трьох років: зросла з 1,59% у 2022 році до 1,65% у 2023 році, але в 2024 році знизилась до 1,55%. Попри тимчасове зростання, у підсумку спостерігається зниження на 0,11%. Це вказує на зменшення прибутку в розрахунку на 1 грн витрат, що, ймовірно, пов'язано з інтенсивним зростанням собівартості або адміністративних витрат у 2024 році на фоні зростання доходів.

2. Дохідний показник рентабельності

Чиста рентабельність продажів (net margin) зазнала аналогічної динаміки: зросла з 1,56% у 2022 році до 1,62% у 2023 році, а у 2024 зменшилась до 1,52%. Це свідчить про те, що хоч обсяг реалізації суттєво зріс, маржинальний прибуток на кожну гривню доходу зменшився. Таке зниження чистої рентабельності продажів може бути сигналом зменшення ефективності ціноутворення або підвищення частки непродуктивних витрат.

3. Ресурсні показники рентабельності

Рентабельність активів знизилась у 2023 році до 2,98%, але у 2024 зросла до 3,86%. Це покращення +0,88 % свідчить про зростання прибутковості відносно загальної вартості майна підприємства. Тобто компанія стала ефективніше використовувати свої активи для генерації прибутку.

Рентабельність власного капіталу знизилася з 34,43% у 2022 році до 26,73% у 2023 році, проте в 2024 вона знову зросла до 32,39%. Таке відновлення +5,65% є позитивною ознакою, адже вказує на покращення ефективності використання саме власних інвестицій, тобто для інвестора - це потенційно приваблива динаміка.

Рентабельність оборотних активів. Цей показник за три роки підвищився з 4,83% до 6,18%. Зростання на 1,48 % свідчить про поліпшення оборотності та ефективності використання обігових коштів. Це особливо важливо на фоні попередніх зауважень щодо нестачі власного оборотного капіталу підприємство оптимізувало роботу з поточними ресурсами.

Рентабельність основних засобів. Показник збільшився з 2,18% у 2022 році до 2,57% у 2024 році, що також є позитивною тенденцією +0,54%. Це

вказує на зростання прибутковості вкладених у виробництво капіталовкладень, що може бути результатом оновлення обладнання, підвищення продуктивності чи завантаження виробничих потужностей.

Хоча окремі показники рентабельності в 2024 році трохи знизилися, зокрема, чиста рентабельність і рентабельність діяльності, у більшості ресурсних аспектів підприємство демонструє зростання ефективності. Найбільше зростання спостерігається за рентабельністю оборотних активів та активів загалом, а також частково - по фінансовій рентабельності. Це означає, що підприємство поступово стає більш ефективним у використанні ресурсів, навіть якщо прибуток на 1 грн доходу дещо зменшився.

2.5. Правове регулювання діяльності підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Правове регулювання господарської діяльності підприємств є ключовим аспектом забезпечення ефективного функціонування економіки будь-якої держави. Особливу увагу заслуговує діяльність підприємств, що займаються виробництвом високотехнологічного харчового обладнання, оскільки вони поєднують інноваційні технології з традиційними виробничими процесами. В Україні, з огляду на специфіку національної економіки та інтеграційні процеси, правове регулювання таких підприємств набуває особливої значення. ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», є одним із представників вітчизняної харчової промисловості, що спеціалізується на розробці та виготовленні високотехнологічного харчового обладнання.

Діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» регулюється широким спектром нормативно-правових актів, які можна поділити на зовнішні та внутрішні документи, що охоплюють різні аспекти господарської діяльності, безпеки продукції та захисту прав споживачів. Зовнішні документи включають Конституцію України, Господарський кодекс, Цивільний кодекс, Податковий кодекс, Бюджетний кодекс, а також закони, що стосуються безпеки харчових продуктів, ліцензування,

стандартизації та діяльності товариств з обмеженою відповідальністю. Ці акти визначають правові основи функціонування підприємства, його права та обов'язки, а також вимоги до безпеки та якості продукції. Внутрішні документи підприємства, такі як статут, внутрішні положення, інструкції та контрольні документи, регулюють організаційну структуру, функціональні обов'язки, а також аспекти безпеки праці, охорони навколишнього середовища та якості продукції. Ці документи забезпечують ефективне функціонування підприємства та відповідність вимогам законодавства.

Таблиця 2.8

Норми, що регулюють діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Нормативно-правовий акт	Короткий зміст
Конституція України	Гарантує право на підприємницьку діяльність (ст. 42), визначає об'єкти права власності (ст. 13).
Господарський кодекс України	Регулює загальні засади підприємницької діяльності, організацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності.
Цивільний кодекс України	Визначає правовий статус та порядок діяльності товариств з обмеженою відповідальністю, договірні відносини, зобов'язання та відповідальність.
Податковий кодекс України	Встановлює правила оподаткування, обов'язки платників податків та податкові пільги.
Бюджетний кодекс України	Регулює бюджетний процес, фінансування державних програм та використання бюджетних коштів.
Закон України «Про основні принципи та вимоги безпечності та якості харчових продуктів»	Встановлює вимоги до безпеки та якості харчових продуктів, зокрема щодо гігієнічних вимог до обладнання.
Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»	Визначає порядок ліцензування окремих видів господарської діяльності, зокрема у сфері виробництва харчових продуктів.
Закон України «Про стандартизацію»	Регулює питання стандартизації в Україні, встановлюючи правові засади розроблення, прийняття та застосування стандартів.
Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»	Визначає правовий статус та порядок діяльності товариств з обмеженою відповідальністю.
Статут підприємства	Визначає основні засади діяльності підприємства, його організаційну структуру та функціональні обов'язки.
Внутрішні положення та інструкції	Регулюють конкретні аспекти діяльності підприємства, зокрема щодо безпеки праці, охорони навколишнього середовища, якості продукції тощо.
Контрольні та облікові документи	Забезпечують ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та виконання інших обов'язків підприємства.

Джерело розроблено автором.

Відповідно до таблиці 2.8 правове регулювання діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» ґрунтується на поєднанні зовнішніх нормативно-правових актів, що встановлюють загальні правові рамки, та внутрішніх документів, що деталізують і конкретизують ці вимоги в межах підприємства. Це забезпечує ефективне та законне функціонування підприємства в умовах сучасного ринкового середовища.

Нормативно-правове регулювання забезпечення ефективності діяльності підприємства в Україні охоплює низку законодавчих актів, стандартів та нормативів, які визначають правові, економічні та організаційні засади функціонування підприємств.

Корпоративно-правове регулювання діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснюється відповідно до норм Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII [31], прийнятого 6 лютого 2018 року та набрав чинності 17 червня 2018 року. Згідно з положеннями Закону, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» є юридичною особою, яка функціонує на підставі установчого договору та статуту, що визначають внутрішню організацію товариства, права та обов'язки учасників, а також порядок управління та прийняття рішень. Важливо зазначити, що Закон надає учасникам товариства можливість укладати корпоративні договори, що дозволяє детальніше регулювати їхні відносини, зокрема щодо управління, передачі часток та прийняття рішень. Процес створення ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» включає укладення установчого договору, розробку статуту, визначення розміру статутного капіталу та часток учасників. Закон передбачає, що учасники зобов'язані внести свої вклади протягом визначеного терміну з дня державної реєстрації товариства, якщо інше не встановлено статутом. Учасники товариства мають право на управління товариством через загальні збори, отримання інформації про діяльність товариства, а також на участь у розподілі прибутку у вигляді дивідендів. Водночас вони зобов'язані виконувати умови

статуту та корпоративних договорів, своєчасно вносити вклади та не порушувати інтереси товариства.

ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» має органи управління, визначені статутом, зокрема загальні збори учасників, виконавчий орган та, за необхідності, наглядову раду. Рішення про створення наглядової ради приймаються загальними зборами учасників одностайно, якщо інше не передбачено статутом. Виконавчий орган здійснює поточне управління діяльністю товариства та відповідає за виконання рішень загальних зборів. Згідно з принципом обмеженої відповідальності, учасники ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства лише в межах своїх вкладів. Однак у випадку, якщо учасники не внесли свої вклади повністю, вони несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства в межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників.

Припинення діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» може відбуватися шляхом ліквідації або реорганізації. Ліквідація здійснюється за рішенням загальних зборів учасників або за рішенням суду. У разі ліквідації утворюється ліквідаційна комісія, яка здійснює розрахунки з кредиторами та розподіл майна між учасниками відповідно до їхніх часток. Закон надає учасникам товариства право укладати корпоративні договори, що дозволяє детальніше регулювати їхні відносини. Такі договори можуть включати умови щодо управління, передачі часток та прийняття рішень. Крім того, учасники можуть видавати безвідкличні довіреності, які не можуть бути відкликані без їхньої згоди, що забезпечує стабільність корпоративних відносин.

Таким чином, діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» регулюється сучасним законодавством, яке забезпечує гнучкість у веденні бізнесу, захист прав учасників та стабільність корпоративних відносин.

Згідно з чинним законодавством України, машинобудування не входить до переліку ліцензованих видів господарської діяльності, що визначено Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»[25]. Отже, Товариство з обмеженою відповідальністю «УКРТЕХНОФУДЗ» не зобов'язане

отримувати спеціальну державну ліцензію для здійснення основної діяльності у сфері машинобудування. Водночас, як виробник обладнання для харчової промисловості, підприємство зобов'язане дотримуватися вимог технічних регламентів та стандартів якості і безпеки продукції.

В Україні виробництво та обіг продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, регулюється технічними регламентами, затвердженими відповідними органами. Відповідно до цих регламентів, підприємства повинні підтверджувати відповідність продукції вимогам безпеки та якості через процедури сертифікації або декларації відповідності. Ці процедури можуть включати проведення випробувань, аудитів та інспекцій, що підтверджують відповідність продукції встановленим стандартам.

ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» активно впроваджує міжнародні стандарти якості для забезпечення високого рівня безпеки та надійності своєї продукції. Зокрема, компанія сертифікована за міжнародним стандартом ISO 9001:2015, що встановлює вимоги до системи управління якістю. Цей стандарт є універсальним і застосовується до будь-яких організацій, незалежно від їх розміру та сфери діяльності. Сертифікація за ISO 9001:2015 підтверджує здатність підприємства постійно надавати продукцію, що відповідає вимогам замовників та застосовним законодавчим вимогам, а також сприяє підвищенню задоволеності замовників завдяки результативному застосуванню системи управління якістю.

Крім того, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» отримало сертифікацію «СЕ» (Conformité Européenne), що підтверджує відповідність продукції європейським вимогам безпеки машин. Це маркування є обов'язковим для продукції, що вивозиться на ринки Європейського Союзу, і свідчить про те, що продукція відповідає всім необхідним технічним вимогам та стандартам безпеки. Таким чином, хоча машинобудування в Україні не є ліцензованим видом діяльності, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» забезпечує високу якість та безпеку своєї продукції шляхом дотримання міжнародних стандартів та отримання відповідних сертифікацій. Це

дозволяє компанії не лише відповідати національним вимогам, але й успішно конкурувати на міжнародних ринках.

Податкове регулювання діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснюється відповідно до норм Податкового кодексу України (ПКУ), який є основним нормативно-правовим актом, що визначає порядок оподаткування юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» обрало загальну систему оподаткування, що передбачає сплату стандартних податків та зборів, визначених ПКУ. Це включає податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість (ПДВ), податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) з працівників, єдиний соціальний внесок (ЄСВ) та інші обов'язкові платежі. Загальна система оподаткування дозволяє підприємству здійснювати більш гнучке управління податковими зобов'язаннями, а також забезпечує можливість застосування податкових кредитів та відшкодувань. Однією з особливостей податкового статусу ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» є реєстрація як платника ПДВ. Це надає підприємству право на податковий кредит, що дозволяє зменшити податкові зобов'язання за рахунок сплаченого ПДВ при придбанні товарів та послуг, а також на бюджетне відшкодування ПДВ при експорті продукції. Згідно з останніми змінами в законодавстві, експорт товарів можливий лише для платників ПДВ, реєстрація яких не призупинена, що підкреслює важливість дотримання вимог щодо своєчасної сплати податкових зобов'язань.

Податковий облік у ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» ведеться відповідно до норм ПКУ, що включає ведення бухгалтерського обліку, складання та подання податкової звітності у встановлені строки. Згідно з останніми змінами в законодавстві, з 1 січня 2025 року фізичні особи-підприємці знову зобов'язані сплачувати єдиний соціальний внесок (ЄСВ) за себе на загальних підставах, що скасовує пільгу, яка давала змогу не сплачувати ЄСВ з 1 березня 2022 року. Враховуючи сучасні тенденції в податковому законодавстві, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» активно адаптується до змін, зокрема в частині інтеграції

з європейськими системами ПДВ та відшкодування ПДВ, що є частиною стратегії цифрової трансформації Державної податкової служби України. Це дозволяє підприємству ефективно здійснювати міжнародну діяльність та забезпечувати прозорість фінансових операцій. Таким чином, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснює свою діяльність у відповідності до вимог податкового законодавства України, забезпечуючи своєчасне виконання податкових зобов'язань та адаптуючись до змін, що сприяє стабільному розвитку підприємства та його конкурентоспроможності на ринку.

Товариство з обмеженою відповідальністю «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснює свою діяльність у суворій відповідності до вимог трудового та охоронного законодавства України, що забезпечує належний рівень соціального захисту працівників та безпечні умови праці. Основним нормативно-правовим актом, що регулює трудові відносини в Україні, є Кодекс законів про працю України (КЗпП), прийнятий 10 грудня 1971 року. Цей кодекс визначає правовий статус працівників та роботодавців, встановлює основні трудові права та обов'язки, а також механізми їх реалізації та захисту. Зокрема, КЗпП регламентує умови укладення та припинення трудових договорів, тривалість робочого часу та відпочинку, оплату праці, відпустки, соціальне страхування, дисципліну праці та інші аспекти трудових відносин.

ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» укладає з працівниками трудові договори, що є обов'язковими для виконання сторонами. Ці договори містять умови, які відповідають вимогам трудового законодавства та враховують специфіку діяльності підприємства. Працівники підприємства мають право на своєчасну виплату заробітної плати, дотримання норм робочого часу та відпочинку, на оплачувані відпустки, лікарняні, соціальне страхування та інші гарантії, передбачені законодавством. Згідно зі статтею 50 КЗпП [33], нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Підприємства мають право встановлювати меншу норму тривалості робочого часу за умови укладення колективного договору. Також, відповідно до статті 51 КЗпП, для працівників віком від 16 до 18 років тривалість

робочого часу становить 36 годин на тиждень, а для осіб віком від 15 до 16 років - 24 години на тиждень. Для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, тривалість робочого часу не може перевищувати 36 годин на тиждень. Охорона праці на підприємстві регламентується Законом України «Про охорону праці», який встановлює правові, економічні та соціальні засади забезпечення безпечних і здорових умов праці. Згідно з цим законом, роботодавець зобов'язаний створити належні умови праці, що відповідають вимогам безпеки та гігієни праці, забезпечити працівників необхідними засобами індивідуального захисту, організувати навчання з питань охорони праці та здійснювати контроль за дотриманням вимог охорони праці. Працівники, у свою чергу, зобов'язані дотримуватися вимог охорони праці, проходити навчання та інструктажі з питань безпеки праці, використовувати засоби індивідуального захисту та повідомляти про наявні небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Порухення вимог охорони праці може призвести до адміністративної та фінансової відповідальності. Зокрема, за порушення вимог законодавства про охорону праці, крім нещасних випадків, передбачено накладення штрафу в розмірі від 4 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для працівників та від 9 до 40 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для посадових осіб, незалежно від форми власності. За несвоєчасне повідомлення про нещасний випадок на виробництві передбачено штраф у розмірі від 20 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян для посадових осіб підприємства або підприємців. Таким чином, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснює свою діяльність у рамках чинного трудового та охоронного законодавства України, забезпечуючи належні умови праці для своїх працівників та виконуючи вимоги щодо охорони праці. Це сприяє не лише дотриманню законодавчих норм, а й підвищенню ефективності виробничого процесу та зниженню ризиків виникнення виробничих травм і захворювань.

Експортно-імпортне регулювання є невід'ємною складовою стратегії міжнародної діяльності Товариства з обмеженою відповідальністю

«УКРТЕХНОФУДЗ», що спеціалізується на виробництві обладнання для харчової промисловості. З метою забезпечення ефективного доступу до ринку Європейського Союзу (ЄС) та використання переваг, передбачених угодою про вільну торгівлю між Україною та ЄС, компанія активно застосовує сертифікат походження товару форми EUR.1. Сертифікат EUR.1 є офіційним документом, що підтверджує українське походження товарів та надає право на застосування преференційних митних ставок при їх імпорті до країн ЄС. Видача цього сертифіката здійснюється митними органами України безкоштовно з 1 січня 2016 року відповідно до Порядку заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1 або EUR-MED, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2021 № 139. Процедура отримання сертифіката EUR.1 передбачає подання експортерами заяви до митного органу за місцем реєстрації, разом з документами, що підтверджують походження товару. У разі необхідності, митний орган може вимагати додаткові документи, такі як декларація виробника, що засвідчує відповідність товару вимогам правил походження, визначених у Протоколі 1 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Застосування сертифіката EUR.1 дозволяє ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» отримати преференційні митні ставки при експорті своєї продукції до країн ЄС, що сприяє зниженню витрат на митне оформлення та підвищує конкурентоспроможність товарів на європейському ринку. Згідно з даними Державної митної служби України, з 1 січня 2016 року митницями видано понад 1 мільйон сертифікатів EUR.1 для експорту українських товарів, що свідчить про активне використання цього інструменту українськими експортерами. Крім того, сертифікат EUR.1 є важливим елементом у забезпеченні виконання міжнародних зобов'язань України у рамках угод про вільну торгівлю, що сприяє інтеграції української економіки до європейського економічного простору та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Таким чином, сертифікат походження товару форми EUR.1 є важливим інструментом у зовнішньоекономічній діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»,

що дозволяє компанії ефективно використовувати переваги, надані угодою про вільну торгівлю між Україною та ЄС. Забезпечення належного оформлення та своєчасного отримання цього сертифіката є ключовим фактором у досягненні успіху на європейському ринку та сприяє сталому розвитку підприємства.

Таким чином, діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» регулюється комплексом нормативно-правових актів, які забезпечують правову визначеність, стабільність та ефективність функціонування підприємства в умовах українського законодавства

Забезпечення ефективності діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» вимагає дотримання зазначених нормативно-правових актів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності, якості продукції та безпеки виробничих процесів.

Діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» здійснюється в межах правового поля, визначеного чинним законодавством України, що включає норми корпоративного, податкового, трудового, охоронного та зовнішньоекономічного регулювання. Дотримання цих нормативно-правових актів є необхідною умовою для забезпечення правової визначеності, стабільності та ефективності функціонування підприємства. Відповідність законодавчим вимогам сприяє підвищенню конкурентоспроможності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» на внутрішньому та міжнародному ринках, забезпеченню високої якості продукції та безпеки виробничих процесів. Таким чином, правове регулювання є основою для сталого розвитку підприємства та його інтеграції в європейський економічний простір.

З точки зору правового регулювання, «УКРТЕХНОФУДЗ» діє в умовах українського законодавства, що достатньо детально регламентує всі аспекти її роботи - від корпоративного управління до податкових, трудових та інших спеціальних норм. Регулярний моніторинг судових реєстрів, реєстру санкцій та офіційних повідомлень дозволяє своєчасно виявляти нові ризики та забезпечувати юридичну безпеку діяльності компанії.

Висновки до розділу 2

У другому розділі кваліфікаційної роботи було всебічно проаналізовано фінансово-господарську діяльність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2022-2024 роки з метою виявлення тенденцій розвитку підприємства, оцінки його ефективності, а також визначення впливу правового середовища на результати функціонування.

Надано загальну характеристику підприємства. Визначено його організаційно-правову форму, основні види діяльності, місце на ринку та матеріально-технічну базу. Підприємство спеціалізується на виготовленні обладнання для харчової промисловості та має налагоджені виробничі потужності й стабільний попит на продукцію. Його діяльність зорієнтована як на внутрішній, так і на зовнішній ринки.

Проведено аналіз господарської діяльності. Було виявлено, що у 2022-2024 роках підприємство продемонструвало зростання чистого доходу від реалізації продукції з 31,4 тис. грн у 2022 році до понад 55 тис. грн у 2024 році, що свідчить про підвищення обсягів виробництва та попиту. Разом із тим відзначено і позитивну динаміку чистого прибутку, який зріс із 489 тис. грн до 842 тис. грн. Це свідчить про зростаючу прибутковість та ефективність виробничих процесів.

Досліджено фінансові результати та фінансовий стан підприємства. Встановлено, що у 2023-2024 роках суттєво покращилися показники оборотності оборотних коштів, запасів та дебіторської заборгованості, що свідчить про більш ефективне управління ресурсами. Спостерігається значне зростання коефіцієнта оборотності оборотних коштів до 4,07 оборотів у 2024 році, що є свідченням покращення ліквідності й зменшення залежності від зовнішніх фінансових ресурсів. Також зменшилася тривалість обороту запасів і дебіторської заборгованості, що позитивно впливає на фінансову гнучкість підприємства.

Далі аналіз був присвячений оцінці ефективності бізнесу. Підприємство демонструє позитивну динаміку більшості ефективних показників: рентабельність оборотних коштів у 2024 році зросла до 6,18%, а оборотність запасів і дебіторської заборгованості свідчить про зменшення періоду обігу капіталу. Покращення цих показників вказує на зростання ефективності операційної діяльності та загальної стійкості підприємства.

Здійснено аналіз правового регулювання діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ». Визначено основні нормативні акти, що регламентують функціонування підприємства: Господарський, Податковий, Трудовий кодекси, а також спеціальне галузеве законодавство. Було встановлено, що підприємство дотримується вимог чинного законодавства, має ефективно організовану систему внутрішнього контролю та документообігу. Разом із тим акцентовано увагу на необхідності посилення правового супроводу в частині захисту інтелектуальної власності та комерційної таємниці, що є критичним для підприємств інноваційного профілю.

Таким чином, за результатами аналізу можна зробити висновок, що ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» демонструє позитивну динаміку фінансово-економічного розвитку, активно реагує на ринкові виклики та поступово нарощує ефективність використання своїх ресурсів.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІЗНЕСУ ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

3.1. Напрями забезпечення ефективності бізнесу

Забезпечення ефективності бізнесу є одним із пріоритетних завдань сучасного управління. Під резервами ефективності бізнесу розуміють внутрішні можливості підприємства, які ще не були використані повною мірою та здатні забезпечити збільшення випуску продукції на одиницю витрат за рахунок оптимального використання наявних ресурсів [42].

До головних факторів, що сприяють забезпеченню ефективності виробництва, відносять: технічне оновлення, удосконалення системи управління, покращення організації праці й виробничих процесів, зміну структури продукції, раціональне використання ресурсної бази тощо.

У процесі розробки стратегії забезпечення ефективності доцільно виділити три базові напрями: По-перше, за видами заходів, організаційний, технологічний та ресурсний. Кожен із них охоплює окремий аспект функціонування підприємства та дозволяє комплексно підійти до вирішення проблем низької ефективності [7].

Таблиця 3.1

Стратегічні напрями удосконалення діяльності підприємства

Напря́м	Су́ть на́пряму	Ключові заходи	Очікуваний результат
Організаційний	Покращення управлінських рішень, структури управління та взаємодії підрозділів. Аналіз ефективності організації виробництва.	- Оптимізація організаційної структури - Впровадження сучасних систем управління (ERP, CRM) - Перехід на більш ефективний тип виробництва (серійне, масове)	- Підвищення оперативності управлінських рішень - Зменшення дублювання функцій - Поліпшення координації між підрозділами - Підвищення

Напря́м	Су́ть на́пряму	Ключові заходи	Очікуваний результат
		- Проведення внутрішнього аудиту робочих місць	продуктивності праці
Технологічний	Удосконалення технологій виробництва для підвищення конкурентоспроможності.	- Оновлення обладнання - Впровадження інноваційних технологій - Створення корпоративної культури інновацій - Запозичення світових практик модернізації	- Зменшення технологічного відставання - Підвищення якості продукції - Зниження виробничих витрат - Прискорення адаптації до ринку
Ресурсний	Раціональне використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.	- Аналіз завантаження обладнання - Оптимізація використання сировини - Аналіз витрат на оплату праці - Порівняльний аналіз з конкурентами	- Зменшення витрат виробництва - Підвищення рентабельності - Більш ефективно використання ресурсів - Виявлення резервів росту

Джерело розроблено автором [7].

Організаційний напрям

Цей напрям охоплює діяльність, спрямовану на покращення управлінських рішень, вдосконалення структури управління та підвищення взаємодії між підрозділами. Значну увагу слід приділяти аналізу ефективності організації виробничого процесу, як на рівні окремих робочих місць, так і на рівні всієї системи виробництва. На підприємствах виробничого профілю доцільно розглядати можливості переходу на більш раціональні типи виробництва (наприклад, серійне або масове) залежно від специфіки продукції та ринкового попиту.

Технологічний напрям

Удосконалення технологій - ключовий чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства, особливо в умовах інтенсивного

розвитку інновацій. Для вітчизняних підприємств характерним є технологічне відставання, подолання якого вимагає оновлення обладнання та впровадження передових рішень. Водночас важливим є не лише матеріальний аспект оновлення, але й організаційно-управлінський: формування сучасної корпоративної культури, заснованої на принципах ефективності, відповідальності та інноваційності. Запозичення найкращих практик світового бізнесу дозволить значно прискорити модернізацію підприємства.

Ресурсний напрям

Ресурсний підхід полягає в глибокому аналізі поточного використання основних і оборотних фондів, а також трудових ресурсів. Важливо оцінити рівень завантаження обладнання, ефективність використання сировини, витрати на оплату праці та структуру собівартості. Крім того, необхідно проаналізувати динаміку використання ресурсів та провести порівняльний аналіз з конкурентами на ринку.

Особлива увага приділяється обіговим коштам, де головним індикатором є швидкість їх обертання. Серед шляхів підвищення оборотності: зменшення незавершеного виробництва, оптимізація запасів, прискорення реалізації продукції (зокрема, за рахунок активного маркетингу), зниження дебіторської заборгованості.

Також доцільно проаналізувати причини нераціонального використання ресурсів, переглянути системи нормування, запровадити механізми використання вторинних матеріалів та створити дієву систему мотивації працівників на збереження сировини, енергії та матеріалів.

Ефективність використання трудового потенціалу

Показники, що стосуються персоналу, є одними з найважливіших у загальній структурі ефективності. Важливо враховувати втрати робочого часу, що виникають упродовж зміни, наслідки кадрової плинності, ступінь механізації та автоматизації процесів, ефективність системи мотивації персоналу та відповідність професійно-кваліфікаційної структури працівників сучасним вимогам [61].

По-друге, за джерелами економії ресурсів: зниження витрат праці, матеріалів, фондів і капіталу, економія часу, підвищення рівня використання природних ресурсів. По-третє, за сферою впливу - на загальнодержавному, міжгалузевому, регіональному, галузевому та внутрішньому рівнях.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що системний підхід до виявлення резервів забезпечення ефективності виробництва передбачає одночасний аналіз і вдосконалення організаційної структури, технологічної бази, ресурсного забезпечення та трудового потенціалу. Комплексна реалізація заходів у межах цих напрямів дозволяє підприємству підвищити стійкість, конкурентоспроможність і забезпечити довгостроковий розвиток.

Рівень ефективності функціонування підприємства значною мірою визначається впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників. До зовнішніх факторів належать елементи середовища, які не контролюються підприємством безпосередньо, проте створюють умови для його діяльності. Серед таких факторів - державна економічна і соціальна політика, зокрема регулювання з боку владних органів, законодавча база, податкова система, фінансові інструменти та нормативи. Крім того, важливе значення мають інституційна інфраструктура (дослідницькі установи, асоціації, навчальні центри), розвиток матеріальної інфраструктури (банківська система, біржі, транспорт, торгівля, інформаційні мережі), а також структурні зміни в суспільстві - у сфері науки, технологій та складу робочої сили (зокрема її кваліфікації та освітнього рівня).

Внутрішні чинники, на відміну від зовнішніх, безпосередньо залежать від самого підприємства. Їх умовно поділяють на «тверді» - об'єктивно вимірювані елементи (обладнання, технології, енергія, сировина, готова продукція), і «м'які» - управлінські, організаційні та соціальні аспекти (організаційна структура, стиль керівництва, кваліфікація працівників, методи мотивації, управлінські рішення). Високий рівень використання як матеріальних, так і нематеріальних внутрішніх ресурсів є запорукою

стабільності підприємства та його здатності до адаптації в динамічному ринковому середовищі.

В умовах формування регульованої ринкової економіки стратегічним завданням є створення ефективного господарського механізму, здатного гнучко адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Для досягнення цієї мети необхідна ґрунтовна розробка та вдосконалення теоретичних і методологічних засад планування, обліку та управління ефективністю. Одним із ключових напрямів є чітке визначення дії основних внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на ефективність господарської діяльності підприємств [3].

Практика свідчить, що забезпечення ефективності можливе лише за умови впровадження сучасних підходів до управління. Зокрема, досвід провідних компаній демонструє, що через ефективну систему менеджменту можна досягти істотного зниження виробничих витрат, поліпшення продуктивності праці та зміцнення конкурентних позицій. Особливої уваги заслуговує впровадження мотиваційних механізмів, які сприяють залученню персоналу до процесів управління, стимулюють ініціативу та інноваційну активність, включаючи розробку й реалізацію раціоналізаторських пропозицій.

Отже, питання забезпечення ефективності підприємств набуває особливої актуальності в сучасних умовах. Без підвищення результативності усіх складових виробництва - від ресурсного забезпечення до управління персоналом - неможливо забезпечити стійкий розвиток, реалізацію соціально-економічних цілей та досягнення конкурентних переваг. У цьому контексті подальша розробка підходів до планування, управління та оцінювання ефективності набуває особливого значення для забезпечення стабільного функціонування підприємств в умовах мінливого ринкового середовища.

3.2. Економічне обґрунтування впровадження енергозберігаючих обладнань на ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

З метою підвищення економічної ефективності діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» було запропоновано впровадження енергозберігаючих обладнань у виробничий процес, зокрема модернізацію системи теплопостачання шляхом встановлення конденсаційного котла нового покоління та автоматизації процесу контролю витрат енергоресурсів.

В умовах сучасного економічного середовища, що характеризується високими темпами зростання цін на енергоресурси, підвищеними вимогами до екологічності виробництва та зростаючою конкуренцією, впровадження енергозберігаючих технологій є одним із найефективніших шляхів до зниження витрат, підвищення економічної ефективності та забезпечення стабільного розвитку підприємства. ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» як представник харчової промисловості безпосередньо залежить від стабільного енергопостачання та рівня енергоспоживання. Відповідно, питання енергозбереження набуває стратегічного значення для підприємства.

Основною метою запропонованого проекту є впровадження комплексу енергозберігаючих заходів на підприємстві з метою зниження витрат на енергоресурси, підвищення рентабельності виробництва, покращення екологічних показників і конкурентоспроможності продукції. Серед основних заходів - модернізація освітлення шляхом переходу на LED-технології, встановлення частотних перетворювачів на електродвигуни, впровадження систем автоматизованого моніторингу та обліку енерговитрат, а також встановлення теплоутримувальних конструкцій у виробничих приміщеннях.

Економічна ефективність такого проекту полягає, перш за все, у зниженні енергоспоживання, що дозволяє зменшити собівартість продукції. На підставі аналізу фінансових показників ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за останні роки було виявлено, що частка енерговитрат у структурі собівартості продукції є значною.

Далі наведемо таблицю із витратами підприємства, де відображається велика частка енерговитрат у 10-12%.

Таблиця 3.2

Витрати підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» за 2024 рік

Показники	2024	
	сума, тис. грн.	пит. вага, %
1	2	3
Матеріальні затрати	29006	58,56
Витрати на оплату праці	10264	20,72
Енерговитрати	5355	10,81
Інші операційні витрати	4908	9,91
Разом	49533	100

Джерело розроблено автором

У довгостроковій перспективі реалізація проєкту сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства: підвищення ефективності використання виробничого потенціалу, зниження технологічних втрат, мінімізація впливу зовнішніх енергетичних ризиків та формування стійкої економічної моделі розвитку.

З урахуванням сучасних викликів, які постають перед українськими підприємствами, впровадження енергозберігаючого обладнання на ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» є не лише доцільним, а й необхідним кроком. Ефект від реалізації проєкту буде не лише економічним, а й соціальним - через збереження робочих місць, підвищення зарплатної спроможності підприємства та зміцнення його репутації на національному та міжнародному рівнях.

Основні етапи реалізації проєкту

Етап 1. Енергоаудит та оцінка енергоспоживання

Першим кроком є залучення сертифікованої компанії з енергоаудиту, яка проведе комплексну оцінку поточного стану енергоспоживання на підприємстві, визначить найменш ефективні точки споживання та потенціал економії.

Етап 2. Вибір технологічного рішення

На основі енергоаудиту формується перелік обладнання, яке потребує модернізації.

**Бюджет модернізації енергетичного обладнання ТОВ
«УКРТЕХНОФУДЗ»**

№	Захід	Вартість, грн	Коментар
1	Встановлення частотних перетворювачів на електродвигуни насосів і вентиляторів	187 540	Встановлення частотних перетворювачів для 4 одиниць обладнання потужністю до 15 кВт
2	Заміна ламп розжарювання на LED-освітлення з датчиками руху	47 980	Оснащення допоміжних зон підприємства (цехи, склади, коридори)
3	Впровадження рекупераційних теплообмінників	266 400	Встановлення рекуператора на пічне обладнання з розрахунковою продуктивністю 40-50% теплового повернення
4	Ізоляція паропроводів і оновлення систем теплоутримання	64 700	Утеплення 120 погонних метрів паропроводу + заміна вентилів
5	Впровадження системи SCADA для контролю енергоспоживання	138 250	Автоматизований облік електроенергії, газу, води з інтеграцією у внутрішню ERP
6	Модернізація компресорного обладнання з інверторним регулюванням	321 870	Заміна 2 компресорів продуктивністю до 7 м ³ /хв
ДОДАТКОВІ ВИТРАТИ			
7	Проектування та інжиніринг	84 580	Технічне обґрунтування, енергоаудит
8	Монтажні роботи	132 420	Роботи «під ключ» для всіх етапів
9	Логістика, доставка, страхування обладнання	49 850	Враховано внутрішні перевезення та страхування великогабаритних елементів
10	Всього	1 293 590	

Джерело розроблено автором

Етап 3. Закупівля та монтаж обладнання

На основі затвердженого списку обладнання оголошується тендер або проводиться пряме постачання. Усі роботи проводяться згідно з графіком, з мінімальним впливом на виробничий процес.

Етап 4. Підготовка персоналу

Проводиться навчання персоналу щодо експлуатації нового обладнання, правил безпеки, а також системи моніторингу та контролю енерговитрат.

Рис. 3.1. Структура модернізації технічного обладнання у відсотках.

Джерело розроблено автором на основі таблиці 3.3.

Таблиця 3.4

Бюджет підготовки персоналу до експлуатації енергозберігаючого обладнання

№	Захід	Кількість працівників	Вартість за одиницю, грн	Загальна вартість, грн	Коментар
1	2	3	4	5	6
1	Проведення внутрішнього технічного інструктажу щодо роботи з частотними перетворювачами	6	950	5 700	Навчання від технічного спеціаліста постачальника обладнання
2	Навчання з правил безпеки та роботи з рекупераційними установками	6	820	4 920	Проведення на базі підприємства із запрошеним інженером

продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6
3	Тренінг з експлуатації SCADA-системи (контроль енергоспоживання)	4	1 250	5 000	Проводиться офіційним представником розробника
4	Ознайомлення з новими стандартами енергоефективності	10	600	6 000	Колективний семінар з сертифікованим енергоаудитором
5	Розробка та друк методичних матеріалів (інструкції, чек-листи, схеми)	-	-	2 300	Для щоденного користування персоналом

Джерело розроблено автором.

Етап 5. Моніторинг і коригування

Протягом перших 6-12 місяців здійснюється постійне спостереження за змінами в споживанні енергії. За необхідності - коригуються налаштування або вдосконалюються процедури експлуатації.

Таблиця 3.5

Порівняння енергозберігаючих рішень

Варіант енергозберігаючої технології	Переваги	Недоліки
Встановлення частотних перетворювачів на електродвигуни	Зниження енергоспоживання, продовження терміну служби обладнання	Висока вартість обладнання, потреба в налаштуванні
Заміна ламп розжарювання на LED-освітлення з датчиками руху	Значна економія електроенергії, автоматизація освітлення	Початкові витрати на заміну освітлення і монтаж сенсорів
Впровадження рекупераційних установок	Повторне використання теплової енергії, зниження витрат на опалення	Висока початкова інвестиція, складність інтеграції в існуючу систему
Ізоляція паропроводів та оновлення систем теплоутримання	Зменшення тепловтрат, стабілізація температурного режиму	Потреба в капітальних витратах, порушення процесів при монтажі
Впровадження систем автоматичного контролю енергоспоживання (SCADA)	Оптимізація споживання енергії, виявлення втрат у режимі реального часу	Необхідність навчання персоналу, висока вартість впровадження

Модернізація компресорного обладнання з інверторними технологіями	Зменшення енергоспоживання, покращення роботи обладнання	Значні капітальні інвестиції, складність технічного обслуговування
---	--	--

Джерело розроблено автором.

На таблиці 3.6 наведено порівняння ключових економічних показників підприємства до і після реалізації проекту з енергозбереження на кінець 2024 року та прогнозований рік.

Таблиця 3.6

Порівняння показників ефективності до і після впровадження енергоощадних заходів на підприємстві ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Показник	До модернізації	Після модернізації	Зміна
Частка енерговитрат у собівартості продукції, %	10,81	8,93	1,88
Матеріальні витрати (виробничі витрати), %	58,56	55,82	2,74
Чиста рентабельність продажу	1,52	2	0,48

Джерело розроблено автором на основі фінансової звітності.

Як видно з таблиці 3.6, впровадження енергозберігаючих технологій матиме суттєвий економічний ефект. Зниження частки витрат на енергію на майже 2 відсотків приводить до еквівалентного скорочення матеріальних витрат з 58,56% до 55,82 %. Це, своєю чергою, підвищує валову маржу підприємства: витрати зменшуються, і при тих самих обсягах виручки зростає валовий прибуток. Крім того, економія на енергоносіях означає, що кошти, які раніше витрачалися на оплату електрики, тепер залишаються в розпорядженні підприємства. Частина цих коштів може бути спрямована на покриття інших потреб - наприклад, на обслуговування кредитів, виплату дивідендів чи інвестиції в подальше вдосконалення виробництва.

Найбільш показовим результатом є позитивна динаміка чистої рентабельності продажу. Якщо до модернізації підприємство було збитковим у 2024 р. чистий фінансовий результат додатній, рентабельність продажів -

близько 1,52%, то після реалізації проєкту очікується вихід як мінімум на отримання прибутку прогнозна рентабельність продажів 2%. Іншими словами, заходи енергозбереження здатні перетворити збиткове виробництво на прибуткове. За рахунок економії приблизно 2% виручки на витратах підприємство отримує додатковий прибуток, що додається до наявного фінансового результату. В нашому випадку різниця складає близько 0,48 % рентабельності - цього достатньо, щоб вийти в плюс. Це узгоджується з оцінками експертів: згідно з даними ENERGY STAR, скорочення енерговитрат на здатне збільшити чистий прибуток бізнесу [17]. Для ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» очікуваний ефект більш стриманий, але також дуже відчутний - прибутковість покращується приблизно на чверть.

Окрім економії витрат на енергоносії, проєкт дасть і непрямі економічні вигоди. По-перше, зменшення енергоспоживання знизить навантаження на електромережі та обладнання, що підвищить надійність роботи всього комплексу техніки і подовжить строк її служб. Це означає менші витрати на аварійні ремонти і заміну вузлів, а отже - економію на капітальних вкладеннях у довгостроковому періоді. По-друге, поліпшення екологічних показників (менше викидів CO₂ завдяки скороченню споживання палива і електроенергії) може дозволити підприємству отримати податкові пільги або державні гранти, які стимулюють енергомодернізацію. В деяких країнах впровадження енергоефективних технологій дотується державою або міжнародними фондами [50], в Україні також діють програми підтримки енергоефективності для промисловості. Таким чином, ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» може розраховувати на часткову компенсацію своїх інвестицій у разі участі в подібних програмах. По-третє, економічна стабільність, досягнута завдяки зниженню витрат, підвищить кредитоспроможність підприємства. Отже, у майбутньому компанія зможе залучати фінансові ресурси на вигідніших умовах для продовження модернізації.

Для повноти обґрунтування слід оцінити, за який час підприємство поверне вкладені кошти. У будь-якому разі такий проєкт є привабливим,

оскільки типова окупність енергоефективних заходів у промисловості не перевищує 5 років, а отриманий ефект буде діяти багато років потому. Більше того, за рахунок державних стимулів або кредитів під низькі «зелені» відсотки фактичні витрати підприємства можуть бути зменшені, що ще скоротить період окупності.

Таблиця 3.7

Вихідні дані проєкту

Показник	Інвестиційний проєкт
Обсяг інвестування, тис. грн	1 293 590
Період експлуатації проєкту, років	5
Прийнятна дисконтна ставка, %	18
Прибуток за роками експлуатації, тис. грн	
1-й рік	210000
2-й рік	240000
3-й рік	300000
4-й рік	250000
5-й рік	350000
Річна сума амортизації, тис. грн	258718

Джерело розроблено автором.

Таблиця 3.8

Розрахунок ефективності інвестиційного проєкту

Грошовий потік	2 643 590
Теперішня вартість грошового потоку в результаті дисконтування	814 855
Чистий приведений дохід	1 350 000
Індекс дохідності	2,04
Період окупності	2,45

Джерело розроблено автором.

Період реалізації проєкту становить 5 років, що є типовим терміном для окупності енергоефективних заходів. Грошовий потік за 5 років становить 2 643 950 тис. грн, що свідчить про значний потенціал генерації доходів. Дисконтована вартість грошових відображає реальну цінність доходів з урахуванням ризиків та вартості капіталу. Чистий приведений дохід - 1 350 000 тис. грн, це означає, що проєкт є прибутковим, створює додану вартість і доцільний до реалізації.

Кожна вкладена гривня генерує понад 2 грн доходу, що свідчить про високу ефективність інвестицій.

Період окупності - 2.45 роки, тобто менше половини терміну експлуатації. Це вказує на швидке повернення вкладень і низький ризик тривалого заморожування капіталу.

Інвестиційний проєкт щодо впровадження енергозберігаючого обладнання є економічно обґрунтованим, фінансово вигідним та доцільним для реалізації. Він має високий рівень прибутковості, швидко окупається і створює додаткову вартість для підприємства. Такий проєкт сприяє не лише економії ресурсів, але й підвищенню конкурентоспроможності бізнесу.

Загалом, запропонований проєкт модернізації відповідає як внутрішнім потребам підприємства, так і зовнішнім умовам господарювання. Його впровадження дозволить забезпечити стійке зростання, підвищити фінансову стабільність і зміцнити конкурентоспроможність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» в умовах ринку, що стрімко змінюється.

3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Ефект від реалізації проєкту енергомодернізації проявиться не лише в фінансових показниках, але й у покращенні внутрішнього середовища підприємства. Внутрішнє середовище охоплює виробничі процеси, організаційну культуру, трудові ресурси і мотивацію персоналу. Впровадження енергозберігаючих технологій позитивно вплине на всі ці складові, що врешті підвищить загальну ефективність роботи ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».

По-перше, модернізація устаткування та інфраструктури підвищить надійність і безперервність виробничих процесів. Новий котел і частотні перетворювачі забезпечать стабільне енергопостачання обладнання, зменшуючи ризик аварійних зупинок виробництва через перепади напруги чи

вихід з ладу застарілих агрегатів. Автоматизована система моніторингу енерговитрат дозволить в режимі реального часу відстежувати стан мереж і обладнання, швидко виявляючи відхилення (перевантаження, перегрів тощо) і запобігаючи неполадкам. Таким чином, внутрішній виробничий процес стане більш стабільним і прогнозованим. Зменшення кількості незапланованих простоїв означає, що працівники можуть ефективніше використовувати свій робочий час, дотримуватися графіків виробництва і виконувати замовлення в строк. Усуваючи хаотичність і перерви, підприємство досягає вищої операційної ефективності: підвищується випуск продукції на одну відпрацьовану людину-годину, скорочуються втрати напівфабрикатів і матеріалів, пов'язані з перезапусками обладнання.

По-друге, проєкт має вплив на організаційну культуру і управлінські практики. Підготовка до впровадження енергозберігаючих заходів потребує участі всіх рівнів персоналу - від керівництва до працівників цехів. Формування команди енергоменеджменту, проведення енергоаудиту, навчання персоналу новим процедурам - все це сприятиме укоріненню культури ощадливого ставлення до ресурсів і відповідальності за результат. Працівники, залучені до проєкту, отримають нові знання про методи економії енергії, що підвищить їх кваліфікацію. У процесі навчання (етап 4 проєкту модернізації) персонал освоїть експлуатацію нового обладнання та систему моніторингу, що розширить їх технічні навички. У підсумку формується більш висока культура виробництва: дотримання технологічної дисципліни, стандартів енергоефективності та безпеки стає нормою. Менеджмент підприємства, в свою чергу, отримує успішний кейс реалізації інноваційного проєкту, що підвищує довіру до керівництва з боку колективу. Культура постійного вдосконалення, коли досягнутий ефект вимірюється і обговорюється на підприємстві, стимулює пошук нових резервів - працівники починають пропонувати власні ідеї щодо економії чи оптимізації, відчуваючи свою причетність до успіху.

По-третє, покращаться умови праці та мотивація персоналу. Замінюючи застаріле обладнання на сучасне, підприємство робить робочі місця більш безпечними і зручними. Наприклад, LED-освітлення забезпечує якісніше освітлення виробничих площ без мерехтіння і знижує навантаження на зір працівників. Крім того, LED-лампи виділяють менше тепла, що покращує мікроклімат у цехах, особливо в літній період. Більш комфортне і здорове робоче середовище позитивно впливає на самопочуття людей: як показують дослідження, енергоефективне середовище (належне освітлення, вентиляція, температура) підвищує продуктивність і моральний дух працівників. Також автоматизація деяких процесів знімає з персоналу частину фізично важкої або рутинної роботи. Замість цього працівники зосередяться на більш кваліфікованих завданнях - контролі процесів, налаштуванні обладнання, аналізі даних. Вивільнення від монотонних операцій підвищує задоволеність роботою: зменшується стомлюваність, а сам характер праці стає цікавішим. У світовій практиці впровадження автоматизованих систем сприяє зменшенню плинності кадрів: ліквідація рутинних ручних операцій і поява нових технічних ролей з кращою оплатою праці покращують утримання персоналу. В нашому випадку, хоча проєкт спрямований на енергозбереження, він також включає елементи автоматизації (система контролю енерговитрат) і модернізацію устаткування, а отже, потребуватиме операторів з вищим рівнем знань. Підприємство може переглянути систему мотивації, запропонувавши працівникам бонуси за досягнення економії енергоресурсів або частку від отриманого прибутку. Така практика додатково стимулюватиме персонал дотримуватися енергоефективних правил і раціоналізувати свою роботу.

По-четверте, успішне впровадження проєкту зміцнить загальну ефективність підприємства через покращення ключових показників діяльності. Вже було проаналізовано фінансовий аспект (зростання прибутковості). Тут же розглянемо показники продуктивності праці та рентабельності, що інтегрують як економічні, так і соціальні результати. У

таблиці 3.9 наведено порівняння середньої продуктивності праці та рентабельності показників до і після реалізації енергозберігаючих заходів.

Таблиця 3.9

**Вплив запропонованого проєкту на основні фінансові показники
ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»**

Показник	2024	Проектний рік	Відносне відхилення, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	55 442	57 144	3,07
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	49 533	46 689	-5,74
Валовий прибуток тис. грн	5 909	10 455	76,93
Чистий прибуток, тис. грн	842	968	14,96

Джерело розроблено автором.

У довгостроковій перспективі реалізація проєкту сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства: підвищення ефективності використання виробничого потенціалу, зниження технологічних втрат, мінімізація впливу зовнішніх енергетичних ризиків та формування стійкої економічної моделі розвитку.

На основі фактичних фінансових даних за 2024 рік розраховано прогнозні показники на Проектний рік з урахуванням впровадження енергозберігаючих обладнань. Нижче наведено порівняльну таблицю ключових показників та короткий аналіз позитивних змін, що відображають підвищення ефективності діяльності підприємства після реалізації заходів з енергозбереження.

У проєктному році прогнозований дохід становить 57 144 млн грн, що приблизно на 3% більше за рівень 2024 року. Збільшення виручки свідчить про розширення обсягів продажів або покращення цінової політики підприємства після модернізації. Впровадження енергозберігаючих технологій опосередковано сприяє цьому завдяки підвищенню надійності

обладнання та уникненню простоїв, що дає змогу виробити і реалізувати більше продукції.

Очікується скорочення витрат на виробництво: собівартість реалізованої продукції зменшується з 49 533 млн грн у 2024 році до 46 689 млн грн у прогнозованому році на 5,74% менше. Така економія витрат досягнута передусім за рахунок зниження енергоспоживання та інших операційних витрат після впровадження енергоощадних заходів. Зменшення частки витрат у структурі доходів безпосередньо покращує фінансові результати підприємства.

Валовий прибуток зріс майже на 77%, що свідчить про підвищення ефективності операційної діяльності.

Зростання прибутку позитивно впливає на фінансовий стан підприємства. Після впровадження змін компанія матиме більший обсяг власних коштів, що підвищує її платоспроможність та фінансову стійкість. За рахунок додатково отриманого прибутку підприємство зможе нарощувати резерви для подальших інвестицій і модернізації, а також зміцнити конкурентні позиції на ринку. В цілому, впровадження енергозберігаючих обладнань привело до покращення ефективності діяльності: підприємство отримує більше доходів та прибутків при менших витратах, що є запорукою його успішного розвитку в майбутньому.

Таблиця 3.10

Прогноз основних показників діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ»

Показник	2024 рік	Проектний рік	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн	55 442	57 144	1702	3,07
Чистий прибуток, тис. грн	842	968	126	14,96
Продуктивність праці, тис. грн/особу	759,48	782,79	23,32	3,07

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Віддача основних засобів, грн/грн	3,71	4,25	0,54	14,56
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,0618	0,0711	0,092	14,96
Рентабельність активів, %	6,18	7,11	0,93	x
Рентабельність власного капіталу, %	14,02	16,12	2,10	x
Рентабельність основних засобів, %	5,6	6,48	0,88	x

Джерело розроблено автором.

Зі збільшенням обсягів виробництва та скороченням витрат на енергію очікувано зростуть усі наведені показники.

Фінансова ефективність проекту зросла: чистий прибуток збільшився майже на 15%, що супроводжується покращенням майже всіх показників рентабельності. Підвищено ефективність використання ресурсів: основні засоби працюють ефективніше на 14,56% до віддачі, також зросла продуктивність праці, на 3,07%. Рентабельність зросла по всіх напрямках - це свідчить про загальне підвищення операційної та фінансової ефективності підприємства.

Управління активами покращено: зросла оборотність оборотних активів, а також прибутковість активів і власного капіталу. Таким чином, енергозберігаючі заходи ведуть одночасно до зростання прибутку, підвищення рентабельності, продуктивності праці та кращого використання основних засобів.

Нарешті, варто зазначити, що впровадження енергозберігаючих обладнань матиме і ширший ефект для підприємства. Позиції ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» на ринку зміцняться завдяки поліпшенню його репутації як сучасного, екологічно відповідального виробника. Внутрішні зміни (нові компетенції персоналу, культура ощадливості, налагоджені процеси)

перетворяться на конкурентні переваги зовні. Компанія зможе позиціонувати свої продукти як виготовлені з дотриманням принципів сталого розвитку, що важливо для багатьох клієнтів у харчовій промисловості. Крім того, зниження витрат та підвищення продуктивності дозволить встановлювати більш гнучку цінову політику або ж отримувати вищу маржу, інвестуючи її в подальше інновації. В довгостроковій перспективі проєкт енергомодернізації сприятиме досягненню стратегічних цілей підприємства - підвищенню ефективності використання виробничого потенціалу, мінімізації технологічних втрат і формуванню стійкої бізнес-моделі розвитку. Загалом, заходи з енергоефективності стають каталізатором позитивних змін у внутрішньому середовищі, які в підсумку трансформуються в кращі показники діяльності і стійкий розвиток ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ».

Підсумовуючи, впровадження енергозберігаючих технологій на ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» є економічно доцільним кроком. Результати розрахунків і прогнозів показують, що підприємство отримає значний вигравш у вигляді скорочення витрат та підвищення прибутковості. Це створює фінансовий фундамент для стійкого розвитку в майбутньому, а також забезпечує підприємству більшу енергетичну незалежність від коливань цін на енергоносії.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі кваліфікаційної роботи розглянуто практичні шляхи підвищення економічної ефективності діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» на основі впровадження сучасних енергозберігаючих технологій. Було обґрунтовано, що саме модернізація технічної бази підприємства є одним із ключових стратегічних інструментів забезпечення довгострокової конкурентоспроможності.

Запропоновані заходи охоплюють низку інноваційних рішень, зокрема встановлення частотних перетворювачів для енергоємного обладнання,

впровадження LED-освітлення, теплоізоляцію трубопроводів та інтеграцію системи SCADA для автоматизованого контролю енерговитрат. Ці технічні рішення не лише зменшують споживання енергії, а й формують більш гнучку та адаптивну систему управління виробничими процесами.

Економічне обґрунтування модернізаційного проєкту свідчить про його високу ефективність. Це означає, що інвестиції повністю повернуться менш ніж за два роки, після чого генеруватимуть чистий прибуток.

Водночас, прогнозований економічний ефект проявляється і в покращенні основних виробничо-фінансових показників. Чистий прибуток підприємства має зрости на 14,96%, а валовий прибуток - на 76,93% за рахунок скорочення собівартості реалізованої продукції на 5,74%. Дохід від реалізації продукції демонструє позитивну динаміку - зростання на 3,07%, що у поєднанні зі зменшенням витрат веде до істотного покращення фінансового результату.

Крім того, реалізація проєкту дозволяє підвищити продуктивність праці на 3,07%, віддачу основних засобів на 14,56%, а також покращити оборотність оборотних активів. Це підтверджує, що впровадження технічних рішень має не лише енергетичний, а й організаційно-управлінський ефект, позитивно впливаючи на всі ланки виробничо-господарського процесу.

Значущим також є правовий аспект впровадження проєкту: дотримання норм енергетичної ефективності, екологічних стандартів та вимог технічного регулювання створює умови для підвищення репутаційної стійкості компанії. Відтак, підприємство зможе позиціонувати свою продукцію як таку, що виготовлена відповідально, у межах принципів сталого розвитку.

Загалом, заходи з енергоефективності виступають каталізатором глибших змін у внутрішньому середовищі підприємства: підвищується керованість, скорочується ресурсомісткість, формуються умови для довгострокового зростання. Такий проєкт має всі підстави вважатися стратегічно доцільним як з економічної, так і з правової точки зору, оскільки поєднує фінансову вигоду з дотриманням регуляторних вимог і стандартів сучасного бізнесу.

ВИСНОВКИ

У ході виконання кваліфікаційної роботи на тему «Економіко-правові аспекти забезпечення ефективності бізнесу» було всебічно розглянуто як теоретичні основи, так і практичні механізми впливу економіко-правового забезпечення на результативність діяльності підприємства, зокрема ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ». Об'єктом дослідження виступало підприємство харчової промисловості, що дозволило проаналізувати ефективність у динаміці в умовах змінного конкурентного та нормативного середовища.

У першому розділі на основі наукових джерел було сформульовано комплексне бачення сутності економіко-правового забезпечення бізнесу як системи інструментів, що поєднує правові норми, державну політику, економічні стимули та інституційні механізми. З'ясовано, що ефективність бізнесу в сучасних умовах не може досягатися винятково економічними засобами - необхідне правове середовище, яке сприяє інвестиціям, інноваціям, стабільності та прозорості.

Також проведено структурований аналіз факторів, що впливають на ефективність бізнесу. Було виокремлено зовнішні фактори - законодавство, політика, конкуренція, фінансові умови - та внутрішні - організаційна структура, технології, персонал, ресурси. Акцентовано увагу на тому, що саме синергія між цими середовищами формує реальний потенціал ефективності. З точки зору показників ефективності, проаналізовано систему оцінювання, яка включає рентабельність, прибутковість, фондоддачу, оборотність, продуктивність праці та інші коефіцієнти. Було обґрунтовано, що ефективність має оцінюватися комплексно, із врахуванням не лише фінансових, а й організаційних та інноваційних складових.

У другому розділі було здійснено поглиблений аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ». Було встановлено, що підприємство має стабільні обсяги реалізації, проте його прибутковість залишається обмеженою внаслідок високих витрат на енергоресурси, що

займають значну частку у структурі собівартості. У 2024 році чистий дохід від реалізації склав 55,4 млн грн, при цьому валовий прибуток - 5,9 млн грн, а чистий прибуток 842 тис. грн. Рентабельність активів становила 6,18%, рентабельність власного капіталу -14,02%, а рентабельність основних засобів - 5,6%, що нижче галузевих орієнтирів. Це дало підстави стверджувати про наявність значного резерву зростання.

У третьому розділі на основі виявлених проблем запропоновано комплекс заходів, ключовим з яких стало впровадження енергозберігаючого обладнання. Було розроблено інвестиційний проєкт з відповідним техніко-економічним обґрунтуванням. Розрахунки показали високу інвестиційну привабливість проєкту.

Чистий приведений дохід - 1 350 000 грн., що свідчить про значний приріст чистої вартості бізнесу; індекс дохідності - 2,04, тобто кожна інвестована гривня приносить 2,04 грн доходу; період окупності - лише 2,45 роки, що менше половини строку експлуатації обладнання.

Окрім суто фінансових вигод, після реалізації проєкту підприємство отримує і якісні покращення в показниках ефективності:

- чистий прибуток зріс до 968 тис. грн, що на 14,96% більше у порівнянні з 2024 роком;
- собівартість продукції зменшилася на 5,74%, що зумовило зростання валового прибутку на 76,93%;
- продуктивність праці зросла на 3,07%, фондівіддача — на 14,56%;
- коефіцієнт оборотності оборотних активів покращився на 14,96%.

Ці зміни свідчать не лише про зростання економічної результативності, а й про підвищення адаптивності підприємства до зовнішніх викликів, включно з енергетичною кризою, конкуренцією та інфляційними процесами. Також було доведено, що правове середовище, зокрема дотримання екологічних, енергетичних та фінансових нормативів, є важливою передумовою реалізації подібних проєктів.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що ефективність бізнесу можлива лише за умови одночасного поєднання трьох складових: грамотного управління ресурсами, стратегічного інвестування в інновації та належного правового регулювання. Запропоновані у роботі рекомендації можуть бути практично застосовані як для підвищення ефективності ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ», так і для розробки галузевих стратегій розвитку підприємств харчової промисловості України в умовах трансформаційної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адлер О.О., Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. Вінниця, 2019. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/IRVC/Adler_2019_115.pdf
2. Андрійчук В.Г. Підручник. - 2-ге вид., доп. і перероблене.//Економіка аграрних підприємств. - URL: <https://buklib.net/books/29450/>
3. Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. Теоретична сутність поняття економічна ефективність діяльності підприємства. Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ. 2020. Вип. 2. С. 98-101.
4. Богданович О. Г. Аналіз ефективності діяльності підприємства на засадах узгодження інтересів груп економічного впливу. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №1. С. 45-58.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. [2-ге вид., доп. і перероб.]. К.: Атіка, 2013. 528 с.
6. Волинчук Ю.В. Методичні підходи до аналізу фінансових потоків підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 3. URL: <http://global-national.in.ua/vipusk-3-2015/368-volinchuk-yu-v-metodichni-pidkhodi-do-analizu-finansovikh-potokiv-pidpriemstva>
7. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу. Економіка України. 2007. № 10. С. 29-37.
8. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА. URL: essuir.sumdu.edu.ua.
9. Головна сторінка підприємства. URL: <https://utf-group.com>
10. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. [2-ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2013. 488 с.
11. Осовська Г.В. Основи менеджменту: навч. посібник, для студентів вищих навчальних закладів. К. : «Кондор»,. 2003. URL: <https://buklib.net/books/30585/>

12. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства [Електронний ресурс] /А. В. Гречко, А. С. Гречухін // Ефективна економіка. 2016. №1. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf.
13. Дзюбик С.Д., Ривак О.С. Основи економічні теорії: навчальний посібник. Київ: Знання. 2014. 423 с
14. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. [2-ге вид., перероб. та доп.]. К.: КНЕУ, 2011. 528 с.
15. Економічна безпека корпоративного підприємства : навч. посіб. / Коваленко М. А., Нагорна І. І., Радванська Н. В. - Херсон: Олді-плюс, 2009. - 403 с.
16. Електронний навчальний посібник. Економіка та організація виробничої діяльності. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/17nebava_ekonomika_organizaciya_virob_nichoyi_diyalnosti/143.htm
17. ENERGY STAR. URL: energystar.gov .
18. Закон України «Про господарські товариства» від 31.03.2023, № - 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
19. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 03.09.2024, підстава - 3257-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
20. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 10.10.2022, № - 2518-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
21. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 15.05.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>
22. Закон України «Про державну підтримку інноваційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 11.12.2024, № - 4114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>

23. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» від 01.01.2025, № 3985-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-19#Text>
24. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» від 18.01.2025, №- 3980-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>
25. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 05.01.2025, №- 4116-IX. . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
26. Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 15.11.2024, №- 4017-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806-15#Text>
27. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 24.12.2023, № - 3498-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>
28. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період» від 26.02.2025 № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>
29. Закон України «Про основні принципи та вимоги безпечності та якості харчових продуктів» від 18.12.2024, № - 3911-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80#Text>
30. Закон України «Про стандартизацію» від 20.04.2025, № - 4336-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>
31. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 08.03.2024, № - 3587-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
32. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
33. Кодекс законів про працю України від 02.05.2025, № 4353-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

34. Копитова І.В. Оцінка оптимальності організаційної структури управління при зміні стратегії підприємства. - URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3056>
35. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 352 с.
36. Лекція 1. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками. - URL: https://nmetau.edu.ua/file/konspekt_lektsiy_upravlinnya_finansovimi_rizikami.pdf
37. Левченко Ю. Г., Шекмар Н. А. Методичні підходи до визначення ефективності господарської діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Ю. Г. Левченко, Н. А. Шекмар // Науковий вісник ужгородського університету. Серія «Економіка». Випуск 32. - Ужгород 2011. - С. 130-136. - Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2022/1/APPROACHES%20TO%20THE%20DEFINITION.pdf>.
38. Луценко І.С. Управління ланцюгами поставок//Навчальний посібник//- URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49534/1/Konspekt.pdf>
39. Маматова Л.Ш. Державне регулювання підприємницької діяльності в Україні. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. 2017. Вип. 33. С. 153-160.
40. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління. Фінанси України. 2013. № 6. С. 24-32.
41. Мескон М., Альберт М., Хедоурі Ф. Основи менеджменту. Монографія (переклад з англ.). Діло, 2005. 379 с
42. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. Галицький економічний вісник. 2022. Том 76. № 3. С. 15-22.
43. Ніколаєнко В. П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. 2016. №6. С. 180–191.
44. Огляд ринку енергозберігаючих технологій. URL: marketing-ua.com

45. Огляд ринку енергозберігаючих технологій. URL: siouxvalleyenergy.myenergysites.com
46. Панасюк Т.П. Методичні підходи аналізу ефективності господарської діяльності підприємства
47. Петков, О. І. Економічна ефективність підприємств та фактори впливу на неї / Олександр Іванович Петков // Український журнал прикладної економіки. - 2021. - Том 6. - № 1. - С. 392 - 399. - ISSN 2415 - 8453. URL: http://ujae.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/ujae_2021_r01_a47.pdf
48. Петришин Н.Я., Пшик-Ковальська О.О., Жежуха В.Й. Систематизація чинників формування новітньої концепції менеджменту. Видавництво Львівської політехніки. 2012. URL: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/12563/1/39_197-201_Vis_722_menegment.pdf
49. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
50. Підвищення енергоефективності. в харчовій промисловості. URL: energyefficiencymovement.com
51. Савицька О.М. Ефективність діяльності та управління підприємством: Особливості використання теорії. - Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/57.pdf
52. Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk/search/tender>
53. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.
54. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства : Навч. посіб. [2-ге вид., перероб. та доп.]. К. : Центр навчальної літератури, 2013.
55. Ткаченко С. М. Сутність економічної стійкості підприємств та її складові / С. М. Ткаченко. // Ефективна економіка. 2011. № 5. URL http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_5_47
56. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення і практичних завдань / Т. О. Фролова. - Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. - 253 с.

57. Фінансова звітність ТОВ «УКРТЕХНОФУДЗ» URL:
<https://opendatabot.ua/c/35380525>
58. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз [Текст] : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів екон. спец. / Ю. С. Цал-Цалко. – 2-е вид., перероб. і доп. – Житомир : [б.в.], 2001. – 300 с.
59. Цивільний кодекс України від 09.04.2025, № - 4292-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
60. Шегда А. В. Менеджмент. - К.: Знання, 2012. - 583 с. [5, с. 283]
61. Шляхи підвищення та чинники зростання ефективності діяльності підприємства. URL:
https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/17nebava_ekonomika_organizaciya_virob_nichoyi_diyalnosti/143.htm
62. Ярославський А.О. Науковий вісник ужгородського національного університету// Економічна ефективність діяльності підприємства: Теоретичний аспект. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата(рік,місяць,число)	Коди	
Товариство з обмеженою відповідальністю "Укртехнофудз"	за ЄДРПОУ	2023	01
Територія <u>Голосіївський район</u>	за КАТОТТГ ¹	35380525	01
Організаційно-правова форма господарювання <u>Приватна</u>	за КОПФГ	UAS000000000126643	
Вид економічної діяльності <u>Виробництво машин і устаткування для виготовлення харчових продуктів і напоїв, перероблення тютюну</u>	за КВЕД	240	
Середня кількість працівників, осіб <u>68</u>		28.93	
Одиниця виміру: <u>тис. грн. з одним десятковим знаком</u>			
Адреса, телефон <u>вулиця Заболотного, буд. 15, м. Київ, 03143</u>			0976829721

I. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	1801006
			На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	5 524,8	5 699,0
первісна вартість	1011	5 907,6	6 115,8
знос	1012	(382,8)	(416,8)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5 524,8	5 699,0
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	6 609,1	5 690,9
у тому числі готова продукція	1103	1 955,5	797,6
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5 118,4	907,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	411,8
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	694,5	211,8
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	608,1	7,4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	13 030,1	7 229,4
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	18 554,9	12 928,4

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	51,0	51,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1 124,7	1 613,7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	1 175,7	1 664,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	1 772,3	1 305,8
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	13 989,0	9 064,5
розрахунками з бюджетом	1620	101,8	135,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	28,1	35,4
розрахунками зі страхування	1625	201,5	211,7
розрахунками з оплати праці	1630	511,4	546,2
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	803,2	-
Усього за розділом III	1695	17 379,2	11 263,7
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	18 554,9	12 928,4

2. Звіт про фінансові результати
за Рік 2022 р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	31 434,2	42 208,4
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	31 434,2	42 208,4
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(26 743,4)	(38 908,4)
Інші операційні витрати	2180	(4 094,5)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(2 397,1)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(30 837,9)	(41 305,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	596,3	902,9
Податок на прибуток	2300	(107,3)	(162,5)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	489,0	740,4

Керівник _____
(підпис)

Головний бухгалтер _____
(підпис)

Хачатрян Гукас Саркисович _____
(ініціали, прізвище)

_____ (ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

ДОДАТОК Б

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу І)

ДОКУМЕНТ ПРИЙНЯТО

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "УкртехноФудз"	Дата (рік, місяць, число)	2025	01	01
Територія	Голосіївський район м. Києва	за ЄДРПОУ	35380525		
Організаційно-правова форма господарювання	Приватна	за КАТОТТГ ¹	UA80000000012643		
Вид економічної діяльності	Виробництво машин і устаткування для виготовлення харчових продуктів і напоїв, перероблення поточку	за КОПФГ	240		
Середня кількість працівників, осіб	73	за КВЕД	28.93		
Одиниця виміру:	тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	вулиця Дмитра Луценка, буд. 10, м. Київ, 03193, Україна		0976829721		

1. Баланс на 31 грудня 2024 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного року	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006	
			На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	-	-	
Первісна вартість	1001	-	-	
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-	
Основні засоби :	1010	6 940,9	9 420,3	
первісна вартість	1011	7 413,8	9 961,7	
знос	1012	(472,9)	(541,4)	
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-	
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-	
Інші необоротні активи	1090	-	-	
Усього за розділом I	1095	6 940,9	9 420,3	
II. Оборотні активи				
Запаси :	1100	11 071,2	10 487,3	
у тому числі готова продукція	1103	364,5	1 088,9	
Поточні біологічні активи	1110	-	-	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	954,5	1 055,4	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	1,8	-	
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	27,8	97,8	
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-	
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 564,3	985,7	
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-	
Усього за розділом II	1195	14 619,6	12 626,2	
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	
Баланс	1300	21 560,5	22 046,5	

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паієвний) капітал	1400	51,0	51,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2 127,4	2 969,2
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	2 178,4	3 020,2
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	711,4	338,2
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	17 759,7	17 604,1
розрахунками з бюджетом	1620	125,0	196,5
у тому числі з податку на прибуток	1621	82,5	196,5
розрахунками зі страхування	1625	211,2	176,0
розрахунками з оплати праці	1630	574,8	711,5
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	19 382,1	19 026,3
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	21 560,5	22 046,5

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2024 _____ р.

Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	55 441,5	31 705,3
Інші операційні доходи	2120	26,8	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	55 468,3	31 705,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(49 533,4)	(28 041,3)
Інші операційні витрати	2180	(4 908,3)	(3 037,5)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(54 441,7)	(31 078,8)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 – 2285)	2290	1 026,6	626,5
Податок на прибуток	2300	(184,8)	(112,8)
Чистий прибуток (збиток) (2290 – 2300)	2350	841,8	513,7

ЕП Хачатрян
Гукас
Саркисович

Керівник _____

(підпис)

Хачатрян Гукас Саркисович _____

(ініціали, прізвище)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад

